

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Městský obvod – postavení, působnost, orgány, s využitím statutů všech územně statutárních
měst

Předkládá: Ing. Karolina Fric

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Ing. Karolina FRIC**
Osobní číslo: **R18B0030P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Městský obvod – postavení, působnost, orgány, s využitím statutů všech územně členěných statutárních měst**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historický vývoj statutárních měst
3. Územní samosprávné celky ve veřejné správě
4. Organizace místní veřejné správy
5. Orgány městského obvodu (části)
6. Městský obvod Plzeň 3 a Statut města Plzně
7. Komparace postavení městských obvodů (částí) ve statutech příslušných statutárních měst
8. Závěr

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Ústavní zákon č. 294/1990 Sb.
Zákon č. 128/2000 Sb., Zákon o obcích
Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb., Statut hlavního města Prahy
obecně závazná vyhláška č. 8/2001 Sb., Statut města Plzně
Louda, T., Grospič, J., Vostrál, L. (eds), Modernizace veřejné správy v Evropě a České republice. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 351 str.
Exner, J., Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech. Praha: Libri, 2004, 408 str.
Kopecký, M., Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 377 str.
Schelle, K. a kol., Dějiny české veřejné správy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 314 str.
Horzinková, E., Novotný, V., Základy organizace veřejné správy v ČR. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 234 str.

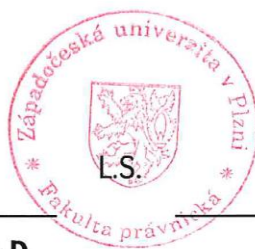
Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání bakalářské práce: **29. března 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2021**

JUDr. Petra HRUBÁ SMRŽOVÁ, Ph.D. (v.z.)

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. srpna 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Městský obvod – postavení, působnost, orgány, s využitím statutů všech územně statutárních měst" zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Tomášovi Loudovi, CSc. za trpělivé vedení při psaní bakalářské práce a vstřícný přístup, díky kterému jsem mohla předkládanou závěrečnou práci zdárně dokončit.

Obsah

1.	Úvod.....	1
2.	Historický vývoj statutárních měst	3
2.1.	Vymezení pojmu město a venkov	3
2.2.	Města a městyse v období mezi roky 1850-1954.....	4
2.3.	Období mezi roky 1954 - 1960	5
2.4.	Období mezi roky 1960 - 1967	5
2.5.	Období mezi roky 1968 - 1990	6
2.6.	Období mezi roky 1990 - 2006	8
2.7.	Období od roku 2006	9
3.	Územní samosprávné celky ve veřejné správě	11
3.1.	Státní správa	11
3.2.	Samospráva	11
4.	Organizace místní veřejné správy.....	13
4.1.	Obec	13
4.1.1.	Občan obce	14
4.2.	Městys	15
4.3.	Město.....	15
4.4.	Statutární město.....	15
4.4.1.	Statut	16
4.4.2.	Územně členěná statutární města na území České republiky.....	18
4.4.3.	Městské části a obvody	19
5.	Orgány městského obvodu.....	21
5.1.	Zastupitelstvo městského obvodu	21
5.1.1.	Výbory zastupitelstva městského obvodu.....	23
5.2.	Rada městského obvodu.....	23
5.2.1.	Komise rady městského obvodu	24
5.3.	Starosta městského obvodu	25
5.4.	Místostarosta městského obvodu	25
5.5.	Úřad městského obvodu.....	26
6.	Městský obvod Plzeň 3 a Statut města Plzně.....	27
6.1.	Samostatná působnost	27
6.1.1.	Péče o město	28
6.1.2.	Školství	28
6.1.3.	Byty.....	29

6.1.4.	Bezpečnost a požární ochrana.....	29
6.1.5.	Čistota města a životní prostředí.....	29
6.1.6.	Místní komunikace a dopravní obslužnost	29
6.1.7.	Kultura, sport a zájmová činnost občanů.....	30
6.1.8.	Veřejný pořádek a všeobecná vnitřní správa	30
6.1.9.	Odpady.....	30
6.1.10.	Sociální pomoc a zdravotnictví.....	31
6.2.	Finanční hospodaření a majetek města	31
6.2.1.	Příjmy rozpočtu.....	31
6.2.2.	Výdaje rozpočtu.....	33
6.2.3.	Tvorba rozpočtu.....	33
6.2.4.	Schvalování rozpočtu.....	33
6.2.5.	Rozpočtové provizorium.....	33
6.2.6.	Hospodaření podle rozpočtu	34
6.2.7.	Změny rozpočtu	34
6.2.8.	Ukončení hospodaření za uplynulý kalendářní rok	34
6.2.9.	Správa majetku města	35
6.2.10.	Nebytové prostory	38
6.3.	Symboly a ceny udělované v rámci města.....	39
6.4.	Přenesená působnost	39
6.5.	Společná a závěrečná ustanovení.....	40
6.6.	Zásady pro vydávání právních předpisů města.....	40
6.7.	Rozsah působnosti vyhrazené městskému obvodu Plzeň 3	41
6.7.1.	Úvod.....	41
6.7.2.	Územní plánování a stavební řád.....	41
6.7.3.	Finance, správa daní a poplatků.....	42
6.7.4.	Ochrana přírody a krajiny	42
6.7.5.	Zemědělství.....	42
6.7.6.	Myslivost	43
6.7.7.	Vodní hospodářství a rybaření	43
6.7.8.	Doprava a silniční hospodářství.....	43
6.7.9.	Sociální zabezpečení.....	43
6.7.10.	Zdravotnictví	44
6.7.11.	Školství.....	44
6.7.12.	Kultura a památková péče	44

6.7.13.	Všeobecná vnitřní správa	44
6.7.14.	Požární ochrana, bezpečnost a krizové řízení	45
6.7.15.	Statistika.....	45
7.	Postavení městských obvodů (částí) ve statutech příslušných statutárních měst	46
7.1.	Statutární město Brno.....	46
7.2.	Statutární město Ostrava	46
7.3.	Statutární město Liberec	47
7.4.	Statutární město Ústí nad Labem	48
7.5.	Statutární město Pardubice.....	49
7.6.	Statutární město Opava	50
8.	Závěr	52
9.	Seznam použité literatury a pramenů.....	54
10.	Resumé.....	59

1. Úvod

Statutární města tvoří zvláštní kategorii měst na území České republiky. Jejich přesný výčet je uveden v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, jehož ustanovení dává statutárním městům právo členit svá území na městské obvody či části s vlastními samosprávnými orgány. V tomto ohledu můžeme statutární města členit do dvou kategorií. První skupinu tvoří ta města, která tohoto privilegia využívají, druhá početnější skupina své území na jednotlivé obvody či části nečlení. Aktuálně platná a účinná právní úprava vyjmenovává celkem 26 statutárních měst. Právo vnitřního členění svého území využívá pouze sedm z nich, jmenovitě se jedná o Brno, Ostravu, Liberec, Ústí nad Labem, Pardubice, Opavu a Plzeň. Tato města podrobněji vymezují organizaci dvoustupňové městské samosprávy na svém území obecně závaznou vyhláškou v podobě statutu, jehož obsahem je definování a úprava vztahů mezi městem a městskými obvody či částmi. Prostřednictvím statutu jsou vymezena zejména území jednotlivých městských obvodů či částí, stanovena pravidla a podmínky pro některé činnosti, kompetence orgánů, upraveny pravomoci na úseku samostatné a přenesené působnosti a svěřen majetek města samosprávným městským celkům, ale také stanovena pravidla kontroly a dozoru nad nimi.¹

Tématem této závěrečné práce je městský obvod (část), jeho postavení v rámci statutárního města, působnost a orgány. Pro přiblížení této problematiky se budu zabývat konkrétním příkladem jednoho z deseti obvodů, na které je členěno území města Plzně, městským obvodem Plzeň 3. Statutární město Plzeň je mým rodným městem, na území třetího plzeňského obvodu jsem přihlášena k trvalému pobytu a z této podstaty již několik let působím v rámci jeho orgánů na pozici zastupitelky.

Mým cílem je poskytnout vhled do oblasti organizace veřejné správy na našem území, přiblížit legislativní úpravu statutárních měst, napomoci k pochopení souvislostí, získání ucelenějšího přehledu o dané problematice a v neposlední řadě komparace jednotlivých statutů územně členěných statutárních měst.

Práce je započata historickým exkurzem s důrazem na stěžejní právní úpravu otázky českých měst. Dále se budu věnovat vymezení pojmu státní správa a samospráva, popisu orgánů městského obvodu a částí, principům organizace místní správy a základním pojmům s tímto souvisejících. Stěžejní část práce bude věnována podrobnějšímu přiblížení postavení a působností městského obvodu Plzeň 3 ve vztahu k městu definovaným Statutem města Plzně.

¹ Český statistický úřad. *Městský obvod, městská část* [online]. Copyright © 2021 ČSÚ [cit. 5.02.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/mestska_cast_rso

Závěr práce bude věnován analýze a komparaci postavení jednotlivých městských obvodů či částí v rámci výše zmíněných územně členěných statutárních měst.

Pro naplnění cíle této závěrečné práce budu vycházet především ze studií a analýzy odborných publikací, právních předpisů vč. statutů územně členěných statutárních měst a také z informací uvedených na oficiálních internetových stránkách souvisejících s danou problematikou.

2. Historický vývoj statutárních měst

Dříve než se začnu podrobněji zabývat postavením výše zmíněného městského obvodu, provedu nejdříve jakýsi exkurz do historického vývoje měst na území České republiky.

2.1. Vymezení pojmu město a venkov

V celé administrativní historii lidstva a jednotlivých kulturních a politických etapách jeho vývoje bylo město chápáno jako vymezené vůči neměštům, tedy vůči venkovu. Města vznikala povětšinou založením z vůle státní správy, a to buď jednotlivcem nebo kolektivním orgánem. Město bylo vybaveno zvláštními právy, která se lišila od práv ostatních sídel. Až v pozdější historii vznikají města, která tohoto označení mohla používat až po splnění některých administrativních, ekonomických či jiných podmínek a využívat výhod z tohoto plynoucích. Někdy rozhodovaly i subjektivní podmínky mocenského orgánu, který poskytl městské privilegium sídlu, které požadované předpoklady objektivně nesplňovalo.² Z původně jednotné zeměpanské správy se vyděluje další speciální oblast – městská správa.³

K vymezení pojmu město a venkov u nás přispívá přístup historický, kdy za města byly považovány obce nadané městským právem nebo jistou mírou privilegií (např. právo trhu), která z nich činila městyse – obce městského typu. Z hlediska požadavku na mezinárodní srovnatelnost se v analýzách používalo kritérium velikosti obcí daného počtem obyvatel. Z řady definic je možné použít vymezení J. Hruzy, dle kterého je město stabilizovaný a geograficky vymezený sídelní útvar charakterizovaný celým souborem znaků, jako je funkce průmyslového a právního centra, jehož rozvinutá síť vybavení slouží nejen vlastním obyvatelům, ale i rozsáhlému území. K dalším znakům patří vyšší počet obyvatel se specifickou sociální strukturou, z nichž většina nepracuje v oblasti zemědělství, s tím souvisí koncentrace a hustota zalidnění a odpovídající způsob a druh zástavby. Pro město je charakteristický i urbanizaci doprovázející specifický způsob života nalézající svůj výraz v prostorovém uspořádání. Všechny tyto znaky mají v průběhu času měnit se charakter a jejich konkrétní projevy se v jednotlivých zemích a jejich částech liší.⁴ Vývoj územní samosprávy vycházel historicky především z vývoje samosprávy obecní jako samosprávy základního stupně. Vznikla i územní samospráva na úrovni vyšší (okresní, zemské), do určité míry kopírující samosprávu obecní, základní. Historie obecní samosprávy začala v českých zemích v revolučním roce 1848. První

² ANDRLE, Alois; SRB, Vladimír; MARTÍNEK, Jaroslav. *Vývoj československých měst 1869-1980*. MON Praha: Knižnice ČKVTIR, 1986. Str. 8.

³ STARÝ, Marek. *Vývoj veřejné správy v českých zemích do roku 1848*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007. ISBN 978-80-86754-79-6. Str. 23.

⁴ Tamtéž. Str. 8-9.

petice občanů, shromážděných ve Svatováclavských lázních v Praze 11. března 1848 obsahovala také požadavek na zavedení obecní samosprávy.⁵

2.2. Města a městyse v období mezi roky 1850-1954

Po roce 1850 byla dosavadní klasifikace obcí, vyjadřující postavení ve správě (právní charakter) zredukována na pouhé oprávnění používat právní titul – město, městys nebo žádný titul. Pojmy město a městys jsou po roce 1850 pouhými právními tituly mající sice pro obce obrovský význam, ne však z pohledu právního systému.⁶ Veřejná správa spočívala na okresních úřadech (hejtmanstvích), kdy v čele okresního hejtmanství, jehož působnost byla velmi rozsáhlá, stál okresní hejtman, který byl za činnost celého úřadu odpovědný. Tato politická správa byla v zásadě neměnná až do konce časů monarchie. Byla přijata novela k obecnímu zřízení⁷, která se také částečně týkala tzv. statutárních měst, tedy měst se zvláštním statutem. Tato města vykonávala politickou správu i v první instanci, byla tedy postavena na úroveň okresních politických úřadů. V Čechách to byla města Praha a Liberec, na Moravě Brno, Jihlava, Olomouc, Znojmo, Uherské hradiště a Kroměříž, ve Slezsku pak Opava a Frýdek. Z těchto statutárních měst pak zvláštní postavení získala pouze Praha, dále Brno a Olomouc, a to z důvodu spojení těchto měst s okolními obcemi v prvních letech republiky. K tomuto musela být nově právně upravena a přizpůsobena jejich správa.⁸ Po roce 1949 proběhla v republice restrukturalizace veřejné správy a podle stávající struktury krajských národních výborů byla zreorganizována i struktura okresních národních výborů (nařízení vlády č. 139/1949 Sb., o organizaci lidové správy v okresech). Byla rovněž zrušena i instituce statutárních měst a v krajských městech byly zřízeny jednotné národní výbory, které spojovaly krajské město s jeho zázemím v jeden správní celek.⁹ Přeměna do stavu, který známe dnes se uskutečnila v několika etapách.¹⁰

⁵ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. Str. 18.

⁶ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 27.

⁷ Zákon č. 76/1919 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v Československé republice. (Novela k obecním zřízením).

⁸ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-92-2. Str. 18-144.

⁹ ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7. Str. 59.

¹⁰ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 27.

2.3. Období mezi roky 1954 - 1960

Novelizací zákona o národních výborech v roce 1954 byly ustanoveny městské národní výbory (s možností dělení na obvody¹¹ - ve městech, kde byl zřízen městský národní výbor, mohl krajský národní výbor vytvořit městské obvody, ve kterých působily obvodní národní výbory¹²), které ale byly přiznány jen tehdejšími 12 krajským městům v českých zemích shodujících se se sídly nynějších samosprávných krajů. Právní charaktery město a městys zrušeny nebyly. Právní výklad, že město je obec s městským národním výborem, by byl z věcného hlediska nesmyslný, protože by poté městem bylo pouze 13 obcí – Praha a 12 krajských měst.¹³ V roce 1956 došlo v důsledku nápravy neúměrného centralismu k rozšíření kompetencí národních výborů a do jejich pravomoci přešly významné oblasti. Do přímého řízení městských národních výborů byly převedeny některé další kategorie podniků a institucí, zvýšeny byly pravomoci na úseku místního hospodářství a hospodaření s byty včetně zdůraznění jejich pozice v organizování bytové výstavby.¹⁴

2.4. Období mezi roky 1960 - 1967

V roce 1960 byl zákon o národních výborech novelizován¹⁵. Ten přiznával pozici městského národního výboru všem okresním městům. Tento zákon však nevypovídal nic o dalším osudu ostatních měst. Městské národní výbory mohly být zřízeny dodatečně krajským národním výborem.¹⁶ Podle nové právní úpravy soustavu národních výborů tvořily krajské národní výbory, okresní národní výbory a v obcích městské a místní národní výbory. Městské národní výbory působily ve městech, která byla sídly krajů a okresů, a v ostatních velkých obcích městského charakteru, které určil krajský národní výbor. Městské národní výbory v Bratislavě, Brně, Ostravě a Plzni měly postavení okresního národního výboru. V obvodech těchto měst působily obvodní národní výbory.¹⁷ Částečným úspěchem sil prosazujících pojetí národních výborů jako orgánů socialistické místní samosprávy bylo zakotvení institutu

¹¹ ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7. Str. 63.

¹² SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-92-2. Str. 390.

¹³ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 27-28.

¹⁴ ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7. Str. 64.

¹⁵ Zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech.

¹⁶ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 28.

¹⁷ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-92-2. Str. 390.

tzv. samostatné působnosti národního výboru v zákoně o národních výborech z roku 1967.¹⁸ Zákon o národních výborech charakterizoval postavení národních výborů v procesu tvorby a plnění státního plánu, kdy jejich úkolem bylo zabezpečovat „... na základě státního plánu rozvoje národního hospodářství a státního rozpočtu, komplexní rozvoj hospodářství a kultury krajů, okresů, měst a vesnic.“ Pro městské národní výbory byly analogicky a poměrně vágně vymezeny tyto úkoly „... řídí nebo spravují podniky a zařízení, které uspokojují potřeby převážně na území obce... Zabezpečují hlavně rozvoj zemědělské výroby, upevňování jednotných zemědělských družstev a výkup zemědělských výrobků... Odpovídají za celkovou bytovou politiku v obcích. Spravují školská, kulturní a jiná zařízení... Vyřizují běžné záležitosti občanů.“¹⁹

2.5. Období mezi roky 1968 - 1990

Novela zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech, účinná od 1. ledna 1968 a v návaznosti na ni vydaný Vzorový statut městských národních výborů (usnesení Národního shromáždění Československé socialistické republiky č. 109/1967 Sb., kterým se vydává Vzorový statut městských národních výborů) označoval obce s městským národním výborem jako města, ale opět z toho nevyplývalo, že by jimi nebyla tradiční města, která postavení městského národního výboru neobdržela. Ani zde nebyl pojem městys de iure zrušen. Nesoulad mezi faktickým a právním stavem, který zde byl od konce 40. let 20. století, tak dosáhl vrcholu.²⁰

Zákon byl až do roku 1990, v němž byl zrušen, celkem 11krát novelizován. Další změny přinesly zákony České národní rady č. 49/1982 Sb. a Slovenské národní rady č. 52/1982 Sb., kterými se měnil a doplňoval zákon o národních výborech a upravovala se působnost místních národních výborů a místních národních výborů ve střediskových obcích, tento počín vzešel ve známost jako tzv. malá novela. Druhou zásadní změnu přinesly později přijaté zákony České národní rady č. 137/1982 Sb. a Slovenské národní rady č. 139/1982 Sb., kterými se měnil a doplňoval zákon o národních výborech a upravovala působnost městských národních výborů na některých úsecích státní správy. Tato tzv. velká novela nabyla účinnosti dnem 1. ledna 1983. Sledovalo se tím především posílení národních výborů jako územních orgánů státní moci a státní správy. Nemalý význam spočíval i v zajištění účinnějšího řízení

¹⁸ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6. Str. 45.

¹⁹ ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7. Str. 397-398.

²⁰ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 28.

a pružnějšího zabezpečení rozvoje placených služeb bez ohledu na to, zda tuto službu zajišťuje organizace řízená národním výborem nebo organizace řízená z centra.²¹ V roce 1988 byl vydán zákon České národní rady č. 115/1988 Sb., doplňující zákon o národních výborech. Tento zákon reagoval na některé otázky související s přestavbou hospodářského mechanismu a posilovala se jím úloha volených orgánů národních a občanských výborů.²²

Městské národní výbory působily ve městech, která byla sídly okresů a také v jiných obcích městského charakteru, které na návrh krajského národního výboru určila vláda. Městské národní výbory se členily na kategorie:

První kategorie – ve městech, která byla sídly krajů, anebo v dalších významných velkých městech se zvláště rozvinutou hospodářskou, politickou, kulturní, sociální a správní činností a ve významných lázeňských městech. Významná velká města, pokud nebyla sídly krajů, a významná lázeňská města určila na návrh krajských národních výborů vláda.²³

Druhá kategorie – ve městech, která byla sídly okresů a v obcích městského charakteru, které byly významnými středisky osídlení a byly vybaveny zařízeními a provozovny pro zabezpečování služeb a potřeb obyvatel obcí a jejich spádového území. Tyto obce určil krajský národní výbor.²⁴

Třetí kategorie – ostatní obce městského charakteru.²⁵

Ve městech Brně, Ostravě a Plzni byly zřízeny národní výbory těchto měst, které byly řízeny příslušným krajským národním výborem. Území těchto měst se dělilo na městské obvody, v nichž působily obvodní národní výbory, které byly řízeny národním výborem města. Tomu také příslušelo vytvořit či zrušit městský obvod nebo změnit jeho území, a to po vyjádření obvodních národních výborů a po projednání s krajským národním výborem se zřetelem na potřeby občanů města.²⁶

K městům Brnu, Ostravě a Plzni mohly být připojeny okolní obce tvořící příměstskou oblast, a to usnesením krajského národního výboru po předchozím odsouhlasení národního výboru města, národních výborů v příslušných obcích a také okresního národního výboru.²⁷

²¹ Posílení úlohy národních výborů při koordinaci a kontrole placených služeb poskytovaných obyvatelstvu. SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-92-2. Str. 403.

²² Tamtéž. Str. 403.

²³ Tamtéž. Str. 404.

²⁴ Tamtéž. Str. 404.

²⁵ Tamtéž. Str. 404.

²⁶ Tamtéž. Str. 404.

²⁷ Tamtéž. Str. 404.

V těchto městech také mohly v městských částech působit místní národní výbory se souhlasem národního výboru města, které jím také poté byly řízeny.²⁸

Městské národní výbory zabezpečovaly plánovitý rozvoj města a podílely se na řešení oblastních proporcí. Organizovaly výstavbu města, vytvářely podmínky zdravého způsobu života a práce ve městě, rozvíjely kulturní a politickovýchovnou práci a chránily veřejný pořádek a práva občanů.²⁹ Obvodní národní výbory ve městech Brně, Ostravě a Plzni zabezpečovaly v souladu s plánovitým rozvojem města rozvoj svých obvodů. Pečovaly o zvelebování a vzhled obvodu. Úzce spolupracovaly s národním výborem města při řešení celoměstských otázek a předkládaly mu v tomto směru iniciativní návrhy. Podílely se na sestavování dlouhodobých koncepcí a plánů města, sestavovaly a schvalovaly plány rozvoje vlastního hospodářství a své rozpočty. Řídily obvodní podniky místního hospodářství, spravovaly obvodní lidové knihovny a další kulturní zařízení. Mohly zřizovat další organizace a zařízení k uspokojení převážně místní potřeby. Vydávaly také závazná stanoviska k návrhům na rozmístění vybraných investic podle zvláštních předpisů.³⁰

2.6. Období mezi roky 1990 - 2006

Zákon České národní rady č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) znamenal legislativní průlom, rozeznával již jen obce a města s tím, že titul město byl přiznán všem obcím, které měly ke dni tehdejších voleb (24. listopadu 1990) městský národní výbor, a dále těm, které určilo předsednictvo České národní rady na návrh vlády České republiky nebo na návrh obce po vyjádření vlády. Tímto dnem byla nepřímou (dočasně) zrušena de iure kategorie městys. V zákoně zrušení výslovně uvedené není, ale vyplývá ze statusu quo a z vlastní dikce. Definitivně ale skončila existence dvojích měst, tedy měst, jejichž právní titul byl potvrzen udělením postavení městského národního výboru a měst, která toto postavení neobdržela a jejichž právní titul byl tedy explicitně de iure zrušen.³¹

Tento zákon také stanovil výčtem statutární města³². Dále tento zákon určil, že statutárním městem se může stát i každé další město, které buď na návrh vlády nebo návrh příslušného města po vyjádření vlády určí předsednictvo České národní rady. Současně bylo

²⁸ Tamtéž. Str. 405.

²⁹ Tamtéž. Str. 412.

³⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-92-2. Str. 413.

³¹ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 28.

³² V době nabytí účinnosti zákona (24. 11. 1990) se jednalo o tato města v ČR: České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Brno, Zlín, Olomouc, Ostrava, Opava a Havířov. ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7. Str. 109.

stanoveno, že se statutární města mohou členit na městské obvody nebo městské části, přitom území hlavního města Prahy se člení na městské části. Hlava druhá výše zmíněného zákona upravovala působnost obce. Oddíl první byl věnován samostatné působnosti obcí včetně podmínek pro vydávání závazných vyhlášek a hospodaření obce. Třetí oddíl pojednával o působnosti přenesené, to znamená výkonu státní správy. Čtvrtý oddíl se týkal statutárních měst a stanovil podstatné části statutu, který schvalovalo zastupitelstvo daného města.³³

Třetí hlava tohoto zákona se zabývala otázkami místního referenda a orgánů obce, tedy obecního zastupitelstva, obecní rady, postavením a kompetencemi starosty (zástupce starosty), primátora města (náměstků primátora), orgány obecní rady, postavením, uspořádáním a zásadami činnosti obecního úřadu.³⁴

2.7. Období od roku 2006

Další zásadní legislativní průlom byl způsoben přijetím zákona č. 234/2006 Sb., díky kterému došlo mimo jiné ke změně zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, účinného od 1. července 2006. Přijetím tohoto zákona došlo k odstranění některých křivd z let minulého režimu, které se v polistopadové legislativě neřešily. Tímto právním předpisem došlo k obnovení kategorie městys, tento titul je přiznán všem obcím, které jej měly propůjčeny před rokem 1954, pokud o jeho navrácení požádají. Může také být udělen i dalším obcím, aniž by zákon stanovil nějaká omezující kritéria. Problémem této novely je zvýšená pravděpodobnost dalšího znehodnocení kategorie město, neboť i nadále umožňuje získání titulu obcím, které mají počet obyvatel vyšší než 3 000, avšak nedisponující městským charakterem.³⁵

Současné právní vymezení statutárních měst na území České republiky je obsaženo v § 4 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Následujícím odstavcem tohoto zákona je stanoveno, že území statutárních měst se může členit na městské obvody či městské části s vlastními orgány. Takto územně členěná města své vnitřní poměry ve věcech správy upravují statutem ve formě obecně závazné vyhlášky obce. Samospráva a přenesená státní správa je v městských obvodech či městských částech vykonávána z vůle města v rozsahu, který je uveden v jeho statutu. Od roku 1990 po současnost počet statutárních měst razantně narostl na číslo 26, § 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

³³ Tamtéž. Str. 109.

³⁴ ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7. Str. 112.

³⁵ MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8. Str. 28.

(obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ustanovuje jako statutární města: Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a od 31. srpna 2018 také Třinec.³⁶

Zajímavostí je, že výše zmíněný zákon označuje za statutární i ta města, která se vnitřně na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány nečlení. Za této situace takováto města nepřijímají obecně závaznou vyhlášku ve formě statutu, neboť nedisponují částmi, kterým by bylo možno svěřit část výkonu samostatné nebo přenesené působnosti. Jedná se o statutární města, která vznikla v období tzv. druhé vlny po roce 2000 a používají titul statutární, ačkoliv se na městské obvody či části nedělí. Statut nepřijaly a ani se k tomuto nechystají, aby alespoň formálně naplnily své označení. Tato města tak doplnila statutární města z první vlny v roce 1990, která tehdy nevyužila nabídky na rozčlenění na městské obvody či městské části s vlastními orgány. Ze současných 26 statutárních měst nepřijalo statut 19 z nich.³⁷

Statutem upravuje své vnitřní poměry ve věcech správy rovněž hlavní město Praha, které ale není statutárním městem. Praha není součástí taxativního výčtu statutárních měst uvedených v § 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Postavení hlavního města Prahy má speciální právní úpravu v zákoně č. 131/2006 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. Praha je hlavním městem České republiky, krajem a obcí.³⁸

³⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 17-18.

³⁷ Tamtéž. Str. 19.

³⁸ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 32.

3. Územní samosprávné celky ve veřejné správě

Veřejná správa je základním pojmem správního práva. Přestože je tento pojem právními předpisy hojně používán, jeho legální definici v žádné právní normě nenajdeme. Vymežit nebo definovat veřejnou správu je poměrně složitá záležitost pro její mnohotvárnost a různost správních činností i pro specifické vztahy zde vznikající.³⁹ Veřejná správa se zabývá a organizuje chod veřejných záležitostí ve státě, má na starosti ochranu veřejných zájmů a je službou veřejnosti. Pojem veřejná správa má dvojí význam a označuje se jimi souhrn veřejně prospěšných činností a dále soubor osob a institucí, které tyto veřejně prospěšné činnosti vykonávají. Systém veřejné správy v České republice zahrnuje státní správu a samosprávu.⁴⁰

3.1. Státní správa

Státní správu lze považovat za základní druh veřejné správy. Hlavním subjektem veřejné správy je stát a jejím posláním je realizace výkonné moci. Je organizační činností vymezenou právními předpisy, které za její výkon činí odpovědné určité instituce.⁴¹ Jsou to státní orgány, zejména vláda, ministerstva a další ústřední nebo územní správní úřady a rovněž orgány územních samosprávných celků (obcí a krajů) vykonávající státní správu v rámci přenesené působnosti.⁴² Systém státní správy je vertikálně hierarchicky organizován na principu nadřízenosti a podřízenosti. V rozhodování se postupuje monokraticky, ale existují i orgány, které jsou kolektivní. V ustavování orgánů státní správy převládá jmenování, přičemž volba je výjimečná. Autonomie rozhodování je omezena. Přezkum rozhodnutí je možný z hlediska věcné správnosti i souladu s právem.⁴³

3.2. Samospráva

Veřejná správa, jenž je zajišťována subjekty nestátního charakteru se nazývá samospráva, společně se státem zabezpečuje jeho správu jako správu veřejnou. Samospráva je právo uspořádat a řídit část veřejných záležitostí ve vlastním zájmu a na vlastní odpovědnost.

³⁹ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 13.

⁴⁰ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 10.

⁴¹ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 17.

⁴² HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 10.

⁴³ SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9. Str. 46.

Samospráva plní své úkoly vlastními silami a současně za využití vlastních prostředků. Výkon samosprávy je vázán jen právními předpisy a obecně pro ni platí menší provázanost právem.⁴⁴ Mezi orgány veřejné správy při výkonu samosprávy neexistují vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Toto pravidlo platí pro vztahy mezi orgány samosprávy navzájem, současně i pro orgány samosprávy a státní správy, není organizována vertikálně ani hierarchicky. Zásah vyššího orgánu je možný jen na základě zvláštního zákona. Samospráva je založena na principu kolegiálního rozhodování, přestože starosta je orgánem monokratickým. Základní orgány se ustanovují volbou, ostatní jsou jmenovány a podřízeny či odpovědně zvoleným. Horizontální hierarchie je obdobná jako ve správě státní, z ní tedy plyne podřízenost pracovníků, kteří plní funkce samosprávy.⁴⁵

⁴⁴ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 18.

⁴⁵ SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9. Str. 46.

4. Organizace místní veřejné správy

Organizace místní správy je od ukončení činnosti systému národních výborů v roce 1990 představována především obcemi a samosprávnými korporacemi územní samosprávy, jejich orgány a také orgány státní správy se všeobecnou působností.⁴⁶ Systém místní správy v České republice náleží do systému kontinentálního, ve kterém se uplatňuje smíšený model na úrovni obcí a krajů s tím, že část veřejné správy zabezpečují specializované orgány státní správy.⁴⁷ Toto je ostatně stanoveno v hlavě sedmé Čl. 99 a následujících Ústavy České republiky (zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů). Česká republika se člení na obce, které jsou základními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Tímto je zajištěn dvoustupňový systém územní samosprávy, který je vykonáván obcemi a kraji.⁴⁸ Místní úroveň veřejné správy představují obce jako nejnižší územně samosprávné jednotky a kraje jako vyšší územně samosprávné celky. Ve smyslu platné právní úpravy zabezpečují obce a kraje vedle své samosprávné funkce také určitou část výkonu státní správy. Ta je vykonávána v rozsahu, ve kterém byl výkon státní správy na obce a kraje přenesen.⁴⁹

4.1. Obec

Obec je základní územní jednotkou osídlení a je současně základní organizační jednotkou systému místní správy. Jedná se o územně samosprávné společenství občanů, které je veřejnoprávní korporací, spravuje své záležitosti samostatně, disponuje vlastním majetkem a vystupuje jako subjekt veřejného i soukromého práva.⁵⁰ Nové postavení obcí v systému veřejné správy si vyžádalo právní úpravu, která je obsažena v příslušných předpisech. Těmi jsou zejména zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů apod. Zákony jsou svým pojetím, zaměřením a obsahem předpisy organizačními a jako takové představují pro výkon místní správy v obcích jen výchozí právní předpisy,

⁴⁶ SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9. Str. 30.

⁴⁷ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 62.

⁴⁸ Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 14.

⁴⁹ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 62.

⁵⁰ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [2. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5. Str. 484.

kteřé nutně souvisejí s předpisy dalšími, upravujícími související otázky. Jedná se především o úpravu otázky majetku obcí, místních poplatků, obecní policie a také o úpravu podmínek výkonu veřejné správy na jejich jednotlivých úsecích (veřejný pořádek, byty a nebytové prostory, životní prostředí, školství, zdravotnictví, sociální zabezpečení atd.). Obec je právně pojata jako samosprávné společenství občanů s postavením právnické osoby s vlastním majetkem, přičemž je dále právní úpravou předpokládáno, že je obec charakterizována také příslušným územím.⁵¹ V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů, tj. odpovídá za jednání učiněná orgány obce.

4.1.1. Občan obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je ve správním obvodu obce přihlášena k trvalému pobytu bez ohledu na věk. Občanství může vzniknout nejdříve narozením a zaniká úmrtím. Občan obce, který dovršil 18 let věku má tato práva:

- a) politická: volit a být volen do zastupitelstva obce, hlasovat v místním referendu,
- b) další práva: vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným otázkám, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to písemně ve stanovené lhůtě nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce, nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a požívat si z nich výpisy, požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce, je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů. Stejnými právy jako občan obce starší 18 let disponuje fyzická osoba, která rovněž dosáhla 18 let věku, je cizím státním občanem, je v obci hlášena k trvalému pobytu a stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a za podmínky jejího vyhlášení ve Sbírce zákonů ČR. S výjimkou politických práv má stejná práva jako občan obce také fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a vlastní na území obce nemovitý majetek. Zde není stanovena podmínka, že musí jít o občana České republiky nebo státu, se kterým je uzavřena příslušná smlouva.⁵²

⁵¹ SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9. Str. 30.

⁵² HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 62.
KADEČKA, Stanislav. *České obecní zřízení po roce 2000*. In: GROSPÍČ, Jiří; LOUDA, Tomáš; VOSTRÁ, Lenka. *Územní samospráva v České republice a Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní konference "Územní*

Počet obyvatel jednotlivých obcí se pohybuje od nejnižších hodnot v rámci jednotlivých typů obecního zřízení až po počet obyvatel vysoce převyšující nejnižší počet obyvatel pro získání statutu města, který činí 3 000 obyvatel.⁵³

4.2. Městys

Městys (dříve i městečko) je obcí, která je velikostně řazena mezi obce a města. Tento status byl zrušen v roce 1950, opětovně byl obnoven v roce 2006. V současnosti v České republice disponuje tímto statutem 214 obcí.⁵⁴ Obec se stane městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády, nebo pokud oprávněně užívala označení městys před datem 17. května 1954 a požádala předsedu Poslanecké sněmovny o jeho znovuudělení. Ten na žádost obce stanoví a určí den, kdy se obec opět stává městysem.⁵⁵

4.3. Město

Město je obec, která tento status obdržela díky svému historickému uznání nebo v důsledku příslušného počtu obyvatel a podané žádosti o přiznání postavení města. V důsledku historického uznání můžeme na území České republiky nalézt i města velmi malá (Přebuz – 69 obyvatel, Loučná pod Klínovcem – 115 obyvatel). Z celkového počtu 576 měst je nyní v České republice 204 měst, která mají méně než 3 000 obyvatel. Pouze zastupitelstvo obce, která má více než 3 000 obyvatel, může požádat o přiznání statusu města.⁵⁶ Od obce základního typu a městyse se odlišuje především těmito znaky: relativní velikost, vysoká hustota osídlení a zástavby, typická sociální a profesní struktura obyvatel, plnění správních, zdravotnických, vzdělávacích a kulturních funkcí pro širší okolí. V současné době je městem ta obec, která byla městem před datem 17. května 1954 a požádala předsedu Poslanecké sněmovny o udělení právního statusu města.

4.4. Statutární město

Posledním typem obce je statutární město. Současné právní vymezení statutárních měst na území České republiky je obsaženo v § 4 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní

samospráva v České republice a v Evropě - její problémy a perspektivy v XXI. století": Třešť, 21. - 22. 11. 2006. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-028-4. Str. 135.

⁵³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 15.

⁵⁴ Tamtéž. Str. 15.

⁵⁵ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech. 2. aktualizované vydání.* Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 30.

⁵⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 15.

zřízení), ve znění pozdějších předpisů.⁵⁷ Jejich zvláštní postavení je založeno na té skutečnosti, že mohou na základě rozhodnutí zastupitelstva města členit svá území na městské obvody nebo městské části se svěřenou působností, která je realizována vlastními orgány.⁵⁸ Takto územně členěná statutární města upravují své vnitřní poměry ve věcech správy města statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce. Samospráva a přenesená státní správa je v městských obvodech či městských částech vykonávána z vůle města v rozsahu daným statutem.⁵⁹ Ve statutu se rovněž stanoví zejména výčet jednotlivých městských obvodů (částí) včetně vymezení jejich území. Velmi důležité je pak stanovení pravomocí orgánů statutárního města a orgánů městských obvodů (částí) a jejich vzájemné součinnosti a postavení. Orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost, která je zákonem svěřena pověřeným obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.⁶⁰ Pokud by se mělo některé z dalších měst stát statutárním, muselo by dojít ke změně ustanovení § 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, které obsahuje úplný výčet statutárních měst. Žádná výslovná kritéria k posouzení předpokladu pro získání postavení statutárního města nejsou zákonem stanovena.⁶¹

4.4.1. Statut

Pojmem statut je obecně označován určitý typ základního právního předpisu či dokumentu některých právních subjektů. K nim patří i územně členěná statutární města, která svá vnitřní uspořádání řeší rozhodnutím svého zastupitelstva schvalujícím přijetí obecně závazné vyhlášky „Statut statutárního města...“. Je třeba uvést, že ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ponechává na vůli statutárních měst, zda svá území rozdělí na městské obvody (části) s vlastními orgány samosprávy. Pokud se předmětná města ke svému dalšímu členění rozhodnou, upraví své

⁵⁷ Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov, Třinec a Praha.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 15-18.

⁵⁸ SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9. Str. 31.

⁵⁹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 15-18.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [2. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5. Str. 485.

⁶⁰ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 135.

⁶¹ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 31-32.

vnitřní poměry ve věcech správy města formou obecně závazné vyhlášky podle ustanovení § 130 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Z dikce tohoto paragrafu vyplývá, že vydání statutu v těchto městech již není závislé na vůli zastupitelstev (jako jejich členění), ale na splnění zákonné povinnosti.⁶²

Po svém přijetí a nabytí účinnosti se statut stává základním interním právním předpisem statutárního města, který dle § 130 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, upravuje zejména: výčet jednotlivých městských obvodů (částí) a vymezení jejich území, pravomoci orgánů města a městských obvodů (částí) na úseku samostatné a přenesené působnosti, vzájemnou součinnost mezi orgány města a orgány městských obvodů (částí), zdroje peněžních příjmů městských obvodů (částí) a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti, způsob projednávání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení města s městskými obvody (částmi) a dále způsob jejich zveřejňování, způsob projednávání územně plánovací dokumentace města a programu rozvoje města s městskými obvody (částmi), majetek města, který se svěřuje městským obvodům (částem), a rozsah oprávnění městských obvodů (částí) při nakládání s tímto majetkem a při výkonu s tím souvisejících práv, rozsah oprávnění městských obvodů (částí) zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky, další záležitosti, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon.⁶³

Z celkového počtu 26 statutárních měst České republiky důsledně uplatňují dvojstupňovou správu na celém území města jen města dosahující velikosti přes 90 tisíc obyvatel. Změna statutu se provádí na základě návrhů města, městských obvodů (částí) nebo z důvodu legislativních změn. Úpravy statutu jsou projednávány komisí, která je k tomuto účelu zřízena, je projednávána právní a ekonomická oblast navrhované změny. K návrhu se ve stanovené lhůtě 30 až 60 dnů vyjadřují městské obvody (části). K úpravě statutu je třeba souhlasu zastupitelstva města a zastupitelstev městských obvodů (částí), kterých se změna dotýká.⁶⁴

⁶² Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 27.

⁶³ Tamtéž. Str. 27–28.

HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech. 2. aktualizované vydání*. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 31-32.

⁶⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>. Str. 29–30.

4.4.2. Územně členěná statutární města na území České republiky

Aktuálně má postavení statutárního města 26 největších a nejvýznamnějších měst v České republice. Tato města jsou vyjmenována v § 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Územně jsou z nich členěna pouze tato:

- **Brno** (člení se na 29 městských částí) – Brno-Bohunice, Brno-Bosonohy, Brno-Bystrc, Brno-Černovice, Brno-Chrlice, Brno-Ivanovice, Brno-Jehnice, Brno-Jih, Brno-Jundrov, Brno-Kníničky, Brno-Kohoutovice, Brno-Komín, Brno-Královo Pole, Brno-Líšeň, Brno-Maloměřice a Obřany, Brno-Medlánky, Brno-Nový Lískovec, Brno-Ořešín, Brno-Řečkovice a Mokrý Hora, Brno-Sever, Brno-Slatina, Brno-Starý Lískovec, Brno-Střed, Brno-Tuřany, Brno-Útěchov, Brno-Vinohrady, Brno-Žabovřesky, Brno-Žebětín, Brno-Židenice.⁶⁵
- **Ostrava** (člení se na 23 městských obvodů) – Moravská Ostrava a Přívoz, Slezská Ostrava, Ostrava Jih, Poruba, Nová Bělá, Vítkovice, Stará Bělá, Pustkovec, Mariánské Hory a Hulváky, Petřkovice, Lhotka, Hošťálkovice, Nová Ves, Proskovice, Michálkovice, Radvanice a Bartovice, Krásné Pole, Martinoc, Polanka nad Odrou, Hrabová, Svinov, Třebovice, Plesná.⁶⁶
- **Plzeň** (člení se na 10 městských obvodů) – Plzeň 1 (katastrální území Bolevec a Plzeň - část), Plzeň 2-Slovany (katastrální území Božkov, Bručná, Hradiště u Plzně, Koterov a Plzeň - část), Plzeň 3 (katastrální území Doudlevec, Plzeň - část, Radobyčice, Skvrňany, Valcha), Plzeň 4 (katastrální území Bukovec, Červený Hrádek u Plzně, Doubravka, Lobzy, Plzeň 4, Újezd), Plzeň 5-Křimice (katastrální území Křimice), Plzeň 6-Litice (katastrální území Litice u Plzně), Plzeň 7-Radčice (katastrální území Radčice u Plzně), Plzeň 8-Černice (katastrální území Černice), Plzeň 9-Malesice (katastrální území Malesice a katastrální území Dolní Vlkyš), Plzeň 10-Lhota (katastrální území Lhota u Dobřan).⁶⁷
- **Liberec** (rozčleněn na 33 městských čtvrtí, z nichž 32 spravují přímo orgány města a jednu městskou čtvrť, která je spravována v rozsahu stanoveném statutem orgány Městského obvodu Liberec-Vratislavice nad Nisou, který je vyčleněn jako samostatný městský obvod) – Staré město, Nové město, Jeřáb, Perštýn, Kristiánov, Rochlice, Horní Růžodol, Dolní

⁶⁵ Statutární město Brno. *Statut města Brna* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Brno [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.brno.cz/sprava-mesta/dokumenty-mesta/statut-mesta-brna/>

⁶⁶ Statutární město Ostrava. *Statut města Ostravy* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Ostrava [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/urad/pravni-predpisy/statut-mesta-ostravy>

⁶⁷ Statutární město Plzeň. *Statut města Plzně* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Plzeň [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/urad/verejne-dokumenty/statut-mesta/>

Hanychov, Janův Důl, Františkov, Růžodol I, Staré Pavlovice, Nové Pavlovice, Ruprechtice, Starý Harcov, Nový Harcov, Kateřinky, Karlínky, Horní Hanychov, Ostašov, Rudolfov, Horní Suchá, Doubí, Pilínkov, Vesec, Hluboká, Kunratice, Vratislavice nad Nisou, Krásná Studánka, Radčice, Machnín, Bedřichovka, Karlov pod Ještědem.⁶⁸

- **Ústí nad Labem** (člení se na 4 městské obvody) – Ústí nad Labem–město, Ústí nad Labem–Severní Terasa, Ústí nad Labem–Neštěmice, Ústí nad Labem–Střekov.⁶⁹
- **Pardubice** (člení se na 8 městských obvodů) – Městský obvod Pardubice I, Městský obvod Pardubice II, Městský obvod Pardubice III, Městský obvod Pardubice IV, Městský obvod Pardubice V, Městský obvod Pardubice VI, Městský obvod Pardubice VII, Městský obvod Pardubice VIII.⁷⁰
- **Opava** (člení se na 8 městských částí) – Malé Hoštice, Komárov, Suché Lazce, Podvihov, Zlatníky, Milostovice, Vlaštovičky, Vávrovice.⁷¹

Jak již bylo zmíněno v textu práce výše statutem upravuje své vnitřní poměry ve věcech správy rovněž hlavní město Praha, které ale není statutárním městem. Praha není součástí taxativního výčtu statutárních měst uvedených v § 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení, ve znění pozdějších předpisů. Postavení hlavního města Prahy má speciální právní úpravu v zákoně č. 131/2006 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. Praha je hlavním městem České republiky, krajem a obcí.⁷²

4.4.3. Městské části a obvody

Z hlediska zákona jsou obě označení rovnocenná a takto bude k těmto výrazům přístupováno i v dalších pasážích této práce. Zastupitelstvo města může zvolit kterékoliv z nich. Městský obvod není právnickou osobou a ani územně samosprávným celkem. Jde o samosprávnou část územně členěného statutárního města a je jeho organizační jednotkou. Nelze jej také považovat za obec a není obcí postaven na roveň. Naopak je vůči příslušnému statutárnímu městu v podřízeném postavení. Za statutární město jedná pouze v takových záležitostech, které jsou mu svěřeny zákonem a v mezích zákona statutem. Městský obvod nemůže vydávat vlastní právní předpisy, tedy obecně závazné vyhlásky

⁶⁸ Statutární město Liberec. *Statut města Liberce* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Liberec [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/profil-statut-mesta/statut-mesta/>

⁶⁹ Statutární město Ústí nad Labem. *Statut města Ústí nad Labem* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Ústí nad Labem [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: https://www.usti-nad-labem.cz/files/ozv_4-2012.pdf

⁷⁰ Statutární město Pardubice. *Statut města Pardubice* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Pardubice [cit. 18.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pardubice.eu/urad/radnice/vyhlaskey-a-narizeni/statut-mesta/>

⁷¹ Statutární město Opava. *Statut města Opava* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Opava [cit. 20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.opava-city.cz/cz/mesto-urad/vyhlaskey-predpisy/statut.html>

⁷² HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 32.

nebo nařízení obce. Přijatá usnesení zastupitelstvem města a radou města jsou pro orgány městského obvodu závazná. V pravomoci zastupitelstva statutárního města je rovněž možnost rozpustit zastupitelstvo městského obvodu.⁷³ Orgány městských obvodů vykonávají přenesenou působnost, kterou podle zvláštních zákonů vykonávají orgány obcí. Statutární město může statutem určit městské obvody, jejichž orgány budou vykonávat zcela nebo zčásti přenesenou působnost svěřenou zvláštními zákony pověřeným obecním úřadům, případně některou přenesenou působnost svěřenou zvláštními zákony obecním úřadům obcí s rozšířenou působností. Městské obvody jsou při výkonu přenesené působnosti správními obvody. Rozhodnutí orgánů městských obvodů vydaná ve správním řízení přezkoumává magistrát, pokud není tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu města nebo zvláštní orgán nestanoví jinak. Hospodaření městského obvodu přezkoumává v přenesené působnosti magistrát města.⁷⁴

⁷³ Tamtéž. Str. 32.

⁷⁴ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 135-136.

5. Orgány městského obvodu

Městský obvod územně členěného statutárního města je spravován zastupitelstvem městského obvodu; dalšími orgány jsou rada, starosta, úřad městského obvodu a jeho zvláštní orgány. Orgánem obce, městyse, města, statutárního města, nebo městského obvodu je též komise, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti (§ 122 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů).⁷⁵ V městských obvodech, jejichž orgánům je zcela nebo z části svěřena přenesená působnost, kterou podle zvláštních zákonů vykonávají pověřené obecní úřady, popřípadě některá přenesená působnost, kterou podle zvláštních zákonů vykonávají obecní úřady obce s rozšířenou působností, se zřizuje funkce tajemníka úřadu městského obvodu. Tajemníka městského obvodu jmenuje a odvolává starosta se souhlasem tajemníka magistrátu. Bez souhlasu tajemníka magistrátu je jmenování a odvolání tajemníka úřadu městského obvodu neplatné.⁷⁶

5.1. Zastupitelstvo městského obvodu

Zastupitelstvo městského obvodu je nejvyšším orgánem samosprávného celku a je složeno z členů zastupitelstva městského obvodu, kteří byli zvoleni ve všeobecných, rovných a přímých volbách tajným hlasováním. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. V městském obvodu do 500 obyvatel má zastupitelstvo 5 až 15 členů, nad 500 do 3 000 obyvatel 11 až 25 členů, nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů, nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů, nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů, nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.⁷⁷ Zastupitelstvo je kolektivním orgánem demokratické správy obce. Mezi orgány územně samosprávných celků zaujímá zastupitelstvo výsadní postavení z těchto tří důvodů: 1) jedná se o jediný orgán územní samosprávy výslovně zmíněný v zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, 2) jsou mu svěřeny nejvýznamnější pravomoci v oblasti samostatné působnosti (samosprávy), 3) pouze zastupitelstvo odvozuje svou legitimitu z přímých voleb.

Funkce člena zastupitelstva samosprávného celku je veřejnou funkcí. Svůj mandát vykonává osobně v souladu se slibem, který skládá na prvním zasedání zastupitelstva, kterého se zúčastní. Není vázán žádnými příkazy, ale svým nejlepším vědomím a svědomím. Veřejná funkce je definována v zákoníku práce jako plnění povinností vyplývajících z funkce,

⁷⁵ § 5 odst. 2, 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ § 140 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9. Str. 106-107.

HORIZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 164.

kteřá je vymezena funkčním nebo časovým obdobím, obsazovaná na základě přímé či nepřímé volby nebo jmenováním.

Mandát člena zastupitelstva územního samosprávného celku vzniká zvolením na základě volebního výsledku. Člena zastupitelstva nemůže nikdo odvolat a jeho mandát může zaniknout těmito způsoby: odmítnutím složení slibu nebo složením slibu s výhradou, prvním dnem voleb do zastupitelstva, písemným oznámením (rezignací) starostovi, hejtmanovi či primátorovi a odstoupením z funkce, dnem sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci, úmrtím, rozhodnutím příslušného zastupitelstva (z důvodu neslučitelnosti funkce, ztráty podmínek volitelnosti nebo pravomocného rozhodnutí soudu o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody). Zánik mandátu tedy nelze vyslovit z důvodu déle trvající neúčasti na jednáních zastupitelstva, pasivní rezistence nebo jiných než zákonných důvodů.⁷⁸

Zákon rozlišuje dvě kategorie zastupitelů, a to uvolnění a neuvolnění.

Uvolněný zastupitel je ve své funkci 24 hodin denně, 7 dní v týdnu a 365 dní v roce. Svůj čas si organizuje podle potřeb občanů, úřadu a také podle potřeb svých. Pro výkon funkce zastupitele je dlouhodobě uvolněn ze svého pracovního poměru. Uvolněný zastupitel není zaměstnancem příslušného územního samosprávného celku, ale jelikož se jedná o „práci na plný úvazek“, má za výkon funkce nárok na měsíční odměnu.

Neuvolněný zastupitel dál vykonává své povolání, pro výkon funkce zastupitele není ze svého pracovního poměru uvolněn. Měsíční odměna za výkon funkce může být obci poskytována, a to ode dne stanoveného zastupitelstvem obce, nejdříve však ode dne přijetí usnesení zastupitelstva obce, kterým odměnu stanovilo.⁷⁹

Zastupitelstvo se schází ke svému jednání podle potřeby, nejméně však jedenkrát za tři měsíce. Zasedání se koná v územním obvodu obce a tato jednání jsou veřejná. Zastupitelstvo je povinno vydat svůj jednací řád, který stanoví podrobnosti o jednání zastupitelstva. Zastupitelstvo je schopné se usnášet za účasti nadpoloviční většiny svých členů. K platnosti usnesení, rozhodnutí nebo volby je třeba nadpoloviční většiny všech jeho členů. Občané obce musí být řádně a včas informováni o svolaném zasedání zastupitelstva obce. Informace se vyvěsí nejméně 7 dní před zasedáním zastupitelstva na úřední desce úřadu s vyznačením dne vyvěšení a současně dne sejmutí tohoto oznámení. Oznámení musí obsahovat

⁷⁸ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 69-71. HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 165.

⁷⁹ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 71 § 72 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

místo, čas a program zasedání. Zasedání svolává a také zpravidla řídí starosta, jednání zastupitelstva může předsedat kterýkoliv jiný člen. Starosta zasedání zastupitelstva svolává vždy, pokud toto právo není ze zákona svěřeno jinému členu zastupitelstva.⁸⁰

5.1.1. Výbory zastupitelstva městského obvodu

Zastupitelstvo územně správního celku, tedy i městského obvodu zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Zákon jim nesevřuje žádnou rozhodovací pravomoc. Organizačně technické a administrativní práce související s činností výborů povětšinou zajišťuje některý z odborů úřadu městského obvodu, neboť úřad má ze zákona povinnost pomáhat výborům v jejich činnosti. O zřízení a jejich personálním složení rozhoduje zastupitelstvo městského obvodu, které musí ctít pravidla stanovená zákonem: počet členů výboru je lichý a předsedou výboru může být pouze člen zastupitelstva (výjimka existuje jen pro výbor osadní). Ze zákona jsou zastupitelstvem povinně zřizovány výbor finanční a kontrolní. Finanční výbor ze zákona provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky městského obvodu. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady a dále je jeho úkolem kontrola dodržování právních předpisů ostatními výbory a úřadu na úseku samostatné působnosti. Dalším povinně zřizovaným výborem je za splnění zákonem stanovených podmínek také výbor pro národnostní menšiny, pokud na území městského obvodu žije alespoň 10 % občanů hlásících se k jiné národnosti než české (v kraji 5 %, v hlavním městě Praze 5 %). Zastupitelstvo městského obvodu může v částech svého obvodu zřídit osadní (místní) výbory. Členy osadního výboru určuje zastupitelstvo z řad občanů obce přihlášených trvale k pobytu v té části obvodu, pro kterou je osadní výbor zřízen. Předseda osadního výboru nemusí být členem zastupitelstva. Zřízení dalších výborů a určení náplně jejich činnosti a názvu závisí na rozhodnutí daného zastupitelstva.⁸¹

5.2. Rada městského obvodu

Rada městského obvodu je výkonným orgánem v samostatné působnosti a za výkon je odpovědná zastupitelstvu městského obvodu. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě rozhodovat jen tehdy, pokud tak stanoví zákon. Stejně tak jako v případě zastupitelstva, se jedná o orgán kolektivní. Radu městského obvodu tvoří starosta,

⁸⁰ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 165-167.

⁸¹ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 69-71.

místostarosta, případně místostarostové a další členové rady. Počet členů rady je lichý, nejnížší počet je 5, nejvyšší 11 členů.⁸²

Tab. 1 Počty členů rad územních samosprávných celků⁸³

Územní samosprávný celek	Počet radních	Poznámka
obec nebo městská část či obvod statutárního města	5–11	ne více než 1/3 členů zastupitelstva
kraj	9	do 600 tisíc obyvatel
	11	nad 600 tisíc obyvatel
hl. m. Praha	11	
městská část hl. m. Prahy	5–9	ne více než 1/3 členů zastupitelstva

Rada městského obvodu se schází dle potřeby a její jednání jsou neveřejná. Neveřejným jednáním není ovšem jeho utajenost, nýbrž potřeba operativního řízení a menší formálnost přípravy a průběhu schůze. K jednotlivým bodům jednání si rada může přizvat dalšího člena zastupitelstva městského obvodu nebo jiné osoby dle potřeby. Schůzí rady se účastní tajemník úřadu s hlasem poradním. Rada je schopna se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. K platnému usnesení nebo rozhodnutí rady je třeba nadpoloviční většina všech jejích členů. Rada obce vydá jednací řád, ve kterém stanoví podrobnosti o jednání rady městského obvodu.⁸⁴

5.2.1. Komise rady městského obvodu

Rada městského obvodu může být zřizovatelem svých iniciativních a poradních orgánů – komisí. Problematika činnosti komisí rady náleží do samostatné působnosti územně samosprávných celků, tedy i městského obvodu. Organizačně technické a administrativní práce související s činností komisí zajišťuje některý z odborů úřadu městského obvodu, protože úřad má ze zákona povinnost pomáhat komisím v jejich činnosti. V případě, že rada komise zřídí, je na jejím rozhodnutí, jaká podrobnější pravidla pro jejich činnost stanoví a jaký význam bude přikládat jejich iniciativám a výsledkům jejich práce. Názvy komisí a jejich pracovní náplň zákon nestanovuje. Zákon neurčuje ani počet členů komisí, ani podmínku členství v zastupitelstvu pro jejich předsedy. Rozhodnutí o zřízení a zrušení komisí je vyhrazeno radě, stejně jako jmenování předsedů a dalších členů. Komise jsou poradními orgány rady s poměrně

⁸² HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR. 3., upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 173.

⁸³ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech. 2. aktualizované vydání.* Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 84.

⁸⁴ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR. 3., upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 173.

omezenými pravomocemi. Nemají ani pravomoc rozhodovací, jejich úkolem je předkládání stanovisek a námětů. Komise rady nejsou orgánem městského obvodu (územního samosprávného celku), s výjimkou komisí, kterým byl svěřen výkon přenesené působnosti.⁸⁵ Není na ně možné přenést část kompetencí rady ani jiného orgánu obce.⁸⁶

5.3. Starosta městského obvodu

Postavení starosty městského obvodu lze do určité míry přirovnat k postavení statutárního orgánu právnické osoby. Na rozdíl od něj ale nemá pravomoc samostatně rozhodovat o záležitostech samosprávy městského obvodu. Ve většině ze záležitostí v samostatné působnosti rozhoduje kolektivní orgán, tedy zastupitelstvo a rada. Starosta není statutární zástupce městského obvodu, pouze jej zastupuje navenek.⁸⁷ Úkony, které vyžadují schválení zastupitelstva městského obvodu nebo rady městského obvodu, může starosta provést jen po jejich předchozím odsouhlasení, jinak jsou tyto úkony od počátku neplatné. Starosta je volen zastupitelstvem a za výkon své funkce je mu odpovědný. Starosta městského obvodu jmenuje a odvolává se souhlasem tajemníka magistrátu města tajemníka úřadu městského obvodu v souladu se zvláštním zákonem a stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů. Bez souhlasu tajemníka magistrátu města je jmenování a odvolání tajemníka úřadu městského obvodu neplatné. Další pravomoci starosty městského obvodu jsou upraveny v § 103 až 108 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.⁸⁸

5.4. Místostarosta městského obvodu

Starostu městského obvodu zastupuje místostarosta, a to v době jeho nepřítomnosti nebo tehdy, kdy starosta funkci nevykonává. Místostarosta zastupuje starostu v plném rozsahu jeho pravomocí. Místostarosta je volen zastupitelstvem městského obvodu stejným způsobem jako starosta a stejně jako u něj zde platí podmínka státního občanství České republiky. Zastupitelstvo městského obvodu může zvolit více místostarostů. Místostarosta je z titulu své funkce členem rady (pokud je volena). Není funkčně podřízen starostovi, protože jej touto funkcí pověřilo zastupitelstvo, a to je také oprávněno jej úkolovat. Starosta nemá vůči místostarostovi žádnou pravomoc ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, umožňuje zastupitelstvu zvolit více než jen jednoho místostarostu (maximální počet není omezen)

⁸⁵ Komise přestupková, komise povodňová.

⁸⁶ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 86-88.

⁸⁷ Tamtéž. Str. 90.

⁸⁸ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 174-176.

a v tomto případě určí, který z místostarostů zastupuje starostu, někdy se tento místostarosta označuje jako 1. místostarosta. Zastupitelstvo může místostarostům svěřit některé úkoly na rezortním principu – oblast sociální, životního prostředí, dopravy atd. V takovém případě může místostarosta jednat vlastním jménem, nikoliv jen v zastoupení starosty.⁸⁹

5.5. Úřad městského obvodu

Úřad městského obvodu je orgánem městského obvodu. Tvoří jej starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník a zaměstnanci úřadu městského obvodu. V čele úřadu městského obvodu stojí starosta, ale úkoly zaměstnavatele plní tajemník úřadu městského obvodu. Rada městského obvodu může pro jednotlivé úseky činnosti úřadu zřídit odbory a oddělení, jejichž struktura není stanovena. Jednotlivé úseky správy je možné spojit nebo naopak jeden úsek rozdělit. Úřad městského obvodu v samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo městského obvodu nebo rada městského obvodu a pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. V přenesené působnosti vykonává státní správu s výjimkou věcí, které patří do působnosti zastupitelstva městského obvodu nebo rady městského obvodu či zvláštních orgánů, případně komisí. Do jeho kompetence přísluší i poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím.⁹⁰

Úřad městského obvodu v rozsahu výkonu státní správy může být úřadem se základním rozsahem přenesené působnosti nebo širším rozsahem přenesené působnosti (matriční úřad, stavební úřad, ověřené výstupy z informačních systémů – Czech POINT, vidimace, legalizace). Úřad městského obvodu není samostatným subjektem práva a nemůže nabývat práva a povinností, je orgánem městského obvodu, za který může jednat.⁹¹

⁸⁹ HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6. Str. 90-91.

⁹⁰ HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6. Str. 180.

⁹¹ Tamtéž. Str. 180-181.

6. Městský obvod Plzeň 3 a Statut města Plzně

Podobu dvoustupňové městské samosprávy v praxi popíší ve vztahu ke Statutu města Plzně na příkladu městského obvodu Plzeň 3. Městský obvod Plzeň 3 je organizační složkou města Plzně a správním obvodem pro výkon přenesené působnosti. Působnost a pravomoc obvodu je stanovena obecně závaznou vyhláškou – Statutem města Plzně (dále jen „Statut“).⁹² V tomto dokumentu kromě obecných ustanovení a popisu orgánů města a městských obvodů nalezneme výčet práv a povinností, které jsou městským obvodům, tedy i městskému obvodu Plzeň 3, přiznány.

6.1. Samostatná působnost

Městský obvod Plzeň 3, stejně tak jako ostatní plzeňské městské obvody, zabezpečuje v samostatné působnosti města úkoly, stanovené Statutem nebo jinými právními předpisy města; obvod je při výkonu takto svěřené působnosti města povinen řídit se platným právním řádem i pokyny a směrnicemi města, schválenými zastupitelstvem nebo radou města nebo vydanými tajemníkem magistrátu v mezích jeho působnosti. Dále městský obvod samostatně řeší všechny otázky zřizování a činnosti svých orgánů a může zřizovat pro plnění svých úkolů v samostatné působnosti organizační složky města, které pak samostatně řídí. Zastupitelstvo nebo rada města mohou pověřit městský obvod i plněním dílčích úkolů v samostatné působnosti, které nejsou obvodům svěřeny právním předpisem města, a to i beze změny Statutu. Toto opatření je však podmíněno souhlasem věcně příslušných orgánů obvodu a může být učiněno pouze na dobu určitou. Zastupitelstvo nebo rada města si mohou vyhradit ke svému rozhodování konkrétní záležitost v samostatné působnosti, která je právním předpisem města svěřena obvodu, a to i beze změny tohoto Statutu, za podmínky, že orgán obvodu, který by byl dle právních předpisů města příslušný k rozhodnutí o dané záležitosti, k tomuto vyhrazení udělí souhlas.

Orgány obvodu při výkonu samostatné působnosti svěřené Statutem nebo jiným právním předpisem města jednají navenek vždy jménem města svými orgány dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, Statutu a dalších právních předpisů a v jejich rámci podle organizačního řádu úřadu městského obvodu a jednacího řádu zastupitelstva a rady městského obvodu. Zejména uzavírají a podepisují smlouvy, podávají a podepisují žaloby a jiné návrhy k soudům a správním orgánům a jiným orgánům státu, hájí zájmy města v soudních řízeních a vystupují jménem města jako účastníka

⁹² Městský obvod Plzeň 3. *Úřad městského obvodu Plzeň 3* [online]. Copyright © 2021 Městský obvod Plzeň 3 [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://umo3.plzen.eu/zivot-v-obvodu/aktualne-z-obvodu/>

správního řízení mimo řízení před katastrálními úřady. Výjimku tvoří ty případy, které si vyhradí samo město usnesením rady nebo zastupitelstva. K těmto jednáním jménem města jsou orgány městského obvodu oprávněny bez dalšího zvláštního písemného zmocnění či plné moci jinak příslušným orgánem města vystavené. Má-li město Plzeň postavení dotčeného orgánu ve správním řízení, jehož předmět se dotýká práva na samosprávu⁹³, vykonávají tuto působnost orgány s celoměstskou působností. Je-li však orgán s celoměstskou působností orgánem takové správní řízení provádějícím, vykonává působnost dotčeného orgánu městský obvod územně nebo věcně příslušný.⁹⁴

6.1.1. Péče o město

Orgány obvodu doporučují orgánům s celoměstskou působností zajištění plánu rozvoje města nebo jeho změn a dalších strategických, koncepčních a územně-plánovacích dokumentací a jejich aktualizace, změny a doplňky, vydávají doporučující stanoviska ke strategickým, koncepčním a územně-plánovacím dokumentacím, mohou podat orgánům města návrh na kterékoli opatření v samostatné působnosti obce, které je svěřeno do působnosti celoměstských orgánů, vedou kroniku městského obvodu podle zvláštního zákona.⁹⁵

6.1.2. Školství

Orgány obvodu se vyjadřují k záměru města zřídit nebo zrušit právnickou osobu vykonávající činnost mateřské školy, schvalují její zřizovací listinu včetně jejích změn a dodatků, schvalují jmenování nebo odvolání ředitele mateřské školy a rovněž případné poskytnutí odměny; nevyjádří-li se orgány městského obvodu k záměru města do 30 dnů ode dne výzvy ke sdělení vyjádření, má se za to, že se záměrem města souhlasí; řídí mateřské školy a plní všechny úkoly zřizovatele právnických osob vykonávajících činnost mateřské školy, není-li Statutem nebo jiným právním předpisem města část této působnosti svěřena orgánům celoměstským; poskytují předchozí souhlas zřizovatele k přijetí daru do vlastnictví příspěvkové organizace vykonávající činnost mateřské školy; navrhují orgánům celoměstským jednoho zástupce zřizovatele do konkurzní komise pro obsazení vedoucího pracovního místa ředitele mateřské školy; kontrolují nakládání s majetkem města v mateřských školách; kontrolují vybírání, vymáhání a užívání úplaty za předškolní vzdělávání v mateřských školách; jmenují ostatní zástupce zřizovatele do školské rady.⁹⁶

⁹³ 136 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁴ Statutární město Plzeň. *Statut města Plzně* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Plzeň [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/urad/verejne-dokumenty/statut-mesta/>. Str. 11.

⁹⁵ Tamtéž. Str. 12.

⁹⁶ Tamtéž. Str. 13.

6.1.3. Byty

Orgány obvodu ve vztahu k bytům na území městského obvodu Plzeň 3 zajišťují komplexní správu bytů a domů ve vlastnictví města, jejichž správa je vyhrazena městskému obvodu Statutem (Příloha č. 3 Statutu)⁹⁷ a služebních bytů v mateřských školách.⁹⁸

6.1.4. Bezpečnost a požární ochrana

Orgány obvodu na úseku požární ochrany plní úkoly obce v samostatné působnosti, a to vyjma úkolů svěřených orgánům celoměstským (např. zabezpečování zdroje vody pro hašení požárů, vydávání požárního řádu obce aj.); zřizují jako organizační složku obce jednotky sboru dobrovolných hasičů a plní vůči těmto jednotkám další úkoly obce v samostatné působnosti.⁹⁹

6.1.5. Čistota města a životní prostředí

Orgány obvodu ukládají pokuty dle § 58 odst. 2 až 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů; zajišťují čištění všech pozemních komunikací a veřejných prostranství ve vlastnictví města, nacházejících se na území obvodu, vyjma čištění mostů; organizují, zajišťují a podporují pozitivní aktivity občanů města na území obvodu k zajištění čistoty města a ochrany životního prostředí ve městě; komplexně pečují (komplexní péče zahrnuje veškerou péči, tzn. jak činnosti faktické, tak související činnosti administrativní) o plochy městské a komunikační zeleně ve vlastnictví města včetně na nich umístěných vodních ploch s výjimkou vodních děl a drobných vodních toků, dětských hřišť a pískovišť a dalších jejich součástí a příslušenství; v rámci městem stanovené pasportizace ploch zeleně evidují změny v údajích o vegetačních a technických prvcích na plochách městské zeleně v jejich péči, tyto změny předávají správci pasportu zeleně vždy na konci každého pololetí kalendářního roku; vymáhají náklady spojené s odstraněním znečištění místní komunikace od osob, které znečištění způsobily a nezajistily samy odstranění znečištění; kontrolují dodržování povinností držitelů a průvodců zvířat, zejména dbají na neznečišťování veřejných prostranství zvířaty v lidské péči; přijímají oznámení o konání veřejného vystoupení zvířat.¹⁰⁰

6.1.6. Místní komunikace a dopravní obslužnost

Orgány obvodu zajišťují odstraňování závad ve schůdnosti a sjízdnosti místních komunikací IV. třídy, komunikací pro pěší, přechodů, cyklistických stezek a náměstí a zajišťují zimní údržbu všech místních komunikací nezařazených do plánu zimní údržby města Plzně;

⁹⁷ Tamtéž. Str. 44–57.

⁹⁸ Tamtéž. Str. 15.

⁹⁹ Tamtéž. Str. 16.

¹⁰⁰ Tamtéž. Str. 16-17.

vyjadřují se k žádostem o uzavírky a objížďky místních komunikací III. a IV. třídy mimo městskou památkovou rezervaci a k žádostem o zvláštní užívání místních komunikací, a to ve spolupráci se správcem komunikace; jedná-li se o uzavírku nebo objížďku nebo o zvláštní užívání zasahující na území více obvodů, vyjadřují se k žádostem za město orgány celoměstské; navrhuji městu zřízení stanovišť taxislužby na veřejných komunikacích.¹⁰¹

6.1.7. Kultura, sport a zájmová činnost občanů

Orgány obvodu např. dohlíží na dodržování závazných podmínek městem stanovených pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných sportovních a kulturních podniků včetně tanečních zábav a diskoték; podporují kulturní, sportovní a případně i jiné zájmové aktivity občanů města a pomáhají občanským sdružením pro sport a kulturu v jejich činnosti; spravují, udržují a provozují zařízení pro kulturu a sport ve vlastnictví města, jsou-li jim městem svěřeny do trvalé správy; mohou vést obvodní kroniky.¹⁰²

6.1.8. Veřejný pořádek a všeobecná vnitřní správa

Orgány obvodu rozhodují o názvech ulic a veřejných prostranství nepřesahujících území obvodu; zabezpečují označování ulic a náměstí a kontrolují označení domů vlastníky nemovitých věcí a ukládají pokuty dle § 58 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů; zajišťují občanské obřady; ukládají úkoly obvodním služebnám městské policie a požadují po Policii ČR pomoc při plnění úkolů při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku; navrhuji zastupitelstvu města vydání vyhlášek o tržním řádu pro tržiště na jejich území, dohlíží na pořádek na tržištích, organizují pouliční stánkový prodej; vedou Sbírku zákonů ČR a sbírku právních předpisů města k nahlédnutí občanům; zabezpečují úkoly při konání místního referenda a voleb do zastupitelstva města a zastupitelstev městských obvodů podle zvláštních zákonů; zabezpečují výkon trestu obecně prospěšných prací uložených soudy; vyhlašují a zabezpečují konání místního referenda nepřesahujícího území městského obvodu; zabezpečují místní záležitosti veřejného pořádku a navrhuji orgánům s celoměstskou působností přijetí potřebných opatření v této oblasti.¹⁰³

6.1.9. Odpady

Orgány obvodu vedou průběžnou evidenci o odpadech, které vznikají na jejich území při výkonu činností svěřených jim Statutem, a předávají ji orgánům celoměstským pro povinná hlášení a výkazy.¹⁰⁴

¹⁰¹ Tamtéž. Str. 17.

¹⁰² Tamtéž. Str. 18.

¹⁰³ Tamtéž. Str. 19.

¹⁰⁴ Tamtéž. Str. 19.

6.1.10. Sociální pomoc a zdravotnictví

Orgány obvodu zabezpečují občanské obřady včetně hospodaření s finančními prostředky k tomu vyčleněnými; rovněž zabezpečují slavnostní předávání bronzových medailí profesora Janského bezpříspěvkovým dárcům krve a podobné akce zdravotnických nebo charitativních organizací, včetně hospodaření s finančními prostředky vyčleněnými k tomuto účelu; mohou zřizovat jako své organizační složky zařízení sociálních služeb k zajištění odborného poradenství pro péči o děti včetně okamžité péče a pro sociálně výchovnou činnost, mohou pořádat výchovně rekreační tábory pro děti a zajišťovat další služby pro zlepšení péče o nezletilé občany města; vyjadřují se k umístění občanů do sociálního ubytování; napomáhají zapojení starých občanů do kulturního a společenského života; poskytují občanům sociální poradenskou péči; plní úkoly městských programů prevence kriminality a drogové závislosti; uzavírají smlouvy o výkonu veřejné služby dle zvláštního zákona, jejichž předmětem je plnění úkolů svěřených dle Statutu do působnosti orgánům městského obvodu; spolu se smlouvou o výkonu veřejné služby uzavírají též pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou osoba vykonávající tuto veřejnou službu způsobí nebo jí bude způsobena.¹⁰⁵

6.2. Finanční hospodaření a majetek města

Rozpočet města je členěn na rozpočet orgánů s celoměstskou působností a rozpočty městských obvodů včetně finančních vztahů k dalším organizacím. Rozpočet města a rozpočty všech jeho částí se zpravidla sestavují jako vyrovnané. Zastupitelstva města a městských obvodů mohou vytvářet účelové fondy; tvorbu a užití účelového fondu stanoví příslušné zastupitelstvo statutem fondu. Finančním vztahem rozpočtu města k městským obvodům se rozumí převody finančních prostředků rozpočtu celoměstských orgánů do rozpočtů městských obvodů a převody prostředků rozpočtů městských obvodů do rozpočtu celoměstských orgánů.¹⁰⁶

6.2.1. Příjmy rozpočtu

Příjmy rozpočtu městského obvodu tvoří výnosy z místních poplatků podle zvláštního zákona, pro něž jsou správcem orgány obvodu a příjmy z majetku města jim svěřeného do trvalé správy (Příloha č. 3 Statutu)¹⁰⁷ s výjimkou výnosu z jeho prodeje, příjmy z pronájmu a pachtu městského majetku, o jehož pronájmu a pachtu mají dle Statutu pravomoc rozhodovat orgány obvodu, pokud zastupitelstvo města nerozhodlo, že se jedná o příjem rozpočtu

¹⁰⁵ Tamtéž. Str. 21.

¹⁰⁶ Tamtéž. Str. 20-22.

¹⁰⁷ Tamtéž. Str. 44-57.

celoměstských orgánů, příjmy z pronájmu a pachtu pozemků a místních komunikací ke zřízení trvalé stavby, příjmy z pronájmu a pachtu pozemků a místních komunikací ke zřízení dočasné stavby na dobu delší než 5 let a příjmy z pronájmu a pachtu pozemků a místních komunikací za účelem dodatečného povolení již existující stavby na dobu delší než 5 let, pokud zastupitelstvo města nerozhodlo, že se jedná o příjem rozpočtu celoměstských orgánů, příjmy z vlastní činnosti obvodu, dary, výnosy sbírek a loterií organizovaných nebo povolovaných městským obvodem, příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonu státní správy, k nimž je městský obvod pověřen podle zvláštních právních předpisů a podle Statutu, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci městského obvodu podle zvláštních předpisů, dotace ze státního rozpočtu, z fondů Evropské unie, z Národního fondu, popřípadě z jiných zdrojů ze zahraničí, ze státních fondů a rozpočtů kraje s tím, že o přijetí dotace včetně jejího použití rozhodují orgány celoměstské, a to včetně příslušenství, veškerých smluvních pokut a náhrad bezdůvodného obohacení.

Zdrojem financování městského obvodu jsou dále prostředky vlastních účelových fondů. Přijetí zápůjčky, úvěru nebo návratné finanční výpomoci v rozpočtu městského obvodu, musí schválit zastupitelstvo města. Zdrojem financování městského obvodu jsou dále prostředky převáděné z rozpočtu celoměstských orgánů v rámci finančního vztahu rozpočtu města k městským obvodům, kterými jsou podíly na příjmech města stanovené zastupitelstvem města pro každý rozpočtový rok samostatně tzn. podíl na celkových příjmech z daní, vyjma daně z příjmu právnických osob, kdy je poplatníkem město, převedených městu v daném roce podle zvláštního zákona a podíl na státním příspěvku na částečnou úhradu nákladů výkonu přenesené působnosti. Další prostředky na základě rozhodnutí zastupitelstva města, přičemž v případě stanovení účelu použití je tento účel pro městský obvod závazný.

Zastupitelstvo města Plzně může snížit městskému obvodu v průběhu roku jeho vlastní příjmy v případech, je-li zřejmé, že je ohroženo plnění rozpočtu města, a jen při pečlivém zvážení dopadů na plnění rozpočtu městského obvodu, případně je-li zjištěno špatné hospodaření městského obvodu.

V případě stanovení příjmů či jiných zdrojů rozpočtu městského obvodu nebo jejich změn, jejichž schválení je dle Statutu v pravomoci zastupitelstva města, jsou orgány městského obvodu povinny tyto skutečnosti neprodleně po oznámení rozhodnutí zastupitelstva města projednat a zajistit v rámci rozpočtu příslušného městského obvodu dodržení zásady vyrovnanosti rozpočtu.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Tamtéž. Str. 23-24.

6.2.2. Výdaje rozpočtu

Z rozpočtu městského obvodu se hradí výdaje vyplývající z rozsahu jeho činnosti dané Statutem nebo jinými právními předpisy města v samostatné i přenesené působnosti, a to včetně rozhodnutí jeho orgánů o uzavření smluvních vztahů např. v případě pronájmu majetku od jiných osob.¹⁰⁹

6.2.3. Tvorba rozpočtu

Rozpočet se zpracovává v třídění dle rozpočtové skladby stanovené vyhláškou Ministerstva financí České republiky formou závazných ukazatelů. Základní organizační struktura rozpočtu vychází z organizačních řádů magistrátu a úřadů městských obvodů. Správci rozpočtu (správcem rozpočtu se rozumí odborný útvar, který je začleněn do organizačního řádu magistrátu a úřadů městských obvodů) odpovídají za předložení včasných a reálných podkladů pro sestavu rozpočtu na kalendářní rok i střednědobý výhled rozpočtu. Tvorba jednotlivých rozpočtů probíhá tak, aby rozpočet jako celek byl schválen do konce předcházejícího kalendářního roku.¹¹⁰

6.2.4. Schvalování rozpočtu

Zastupitelstvo městského obvodu schvaluje rozpočet městského obvodu. Rozpočet městského obvodu vychází z vlastních příjmů stanovených Statutem. Rozpočet městského obvodu schvaluje zastupitelstvo městského obvodu před projednáváním rozpočtu města v zastupitelstvu města, je-li zastupitelstvem města schválen finanční vztah rozpočtu města k městským obvodům. Pokud není před projednáváním rozpočtu v zastupitelstvu města schválen rozpočet městského obvodu, pak je za platnou verzi považována poslední varianta rozpočtu podepsaná starostou městského obvodu, kterou městský obvod předal jako podklad pro sestavení souhrnné bilance rozpočtu města. Ukazatele souhrnné bilance rozpočtu města schválené zastupitelstvem města jsou pro zastupitelstvo městského obvodu závazné.¹¹¹

6.2.5. Rozpočtové provizorium

Neschválení rozpočtu celoměstských orgánů zastupitelstvem města není překážkou pro schválení rozpočtu městského obvodu, je-li schválen zastupitelstvem města finanční vztah rozpočtu města k městským obvodům. Není-li rozpočet městského obvodu schválen do 1. ledna kalendářního roku, hospodaří městský obvod do doby schválení rozpočtu v rozpočtovém provizoriu. Pravidla rozpočtového provizoria pro hospodaření městského obvodu schvaluje zastupitelstvo městského obvodu. V období rozpočtového provizoria musí městský obvod

¹⁰⁹ Tamtéž. Str. 24.

¹¹⁰ Tamtéž. Str. 24.

¹¹¹ Tamtéž. Str. 25.

zabezpečit zejména plnění povinností stanovených zákonem a dalších závazků, jejichž neuhrazením by město mohlo následně utrpět finanční škodu. Pokud městský obvod neschválí pravidla rozpočtového provizoria, hospodaří dle pravidel rozpočtového provizoria schválených zastupitelstvem města.¹¹²

6.2.6. Hospodaření podle rozpočtu

Za hospodaření podle rozpočtu schváleného zastupitelstvem města odpovídá rada města, za hospodaření podle rozpočtu schváleného zastupitelstvem obvodu odpovídá rada obvodu. Metodickou činnost v oblasti finančního hospodaření vůči všem městským obvodům, organizačním složkám města, příspěvkovým organizacím a obchodním společnostem, které hospodaří s majetkem a závazky města, vykonává magistrát. Směrnice a další metodické pokyny vydané magistrátem v této oblasti jsou pro všechny závazné. Kontrolní činnost vůči městským obvodům, organizačním složkám a příspěvkovým organizacím města vykonává příslušný odbor magistrátu, vůči příspěvkovým organizacím vykonávají kontrolní činnost též odbory magistrátu a odbory městských obvodů, které zajišťují odborný dohled a koordinaci za účelem plnění úkolů zřizovatele. Vůči příjemcům veřejné finanční podpory vykonává kontrolní činnost dle zvláštního zákona odbor magistrátu či odbor městského obvodu, pokud byla veřejná finanční podpora poskytnuta orgánem městského obvodu.¹¹³

6.2.7. Změny rozpočtu

K návrhu na provedení rozpočtového opatření celoměstských orgánů se vyjadřuje Ekonomický úřad Magistrátu města Plzně, k návrhu na provedení rozpočtového opatření městského obvodu pak příslušný odbor městského obvodu. V případě, že je návrh na provedení rozpočtového opatření ze strany městského obvodu vůči rozpočtu celoměstských orgánů nebo organizacím, jejichž zřizovatelskou funkci městský obvod neplní, konzultuje návrh s příslušným odborem Ekonomického úřadu Magistrátu města Plzně.¹¹⁴

6.2.8. Ukončení hospodaření za uplynulý kalendářní rok

Skončí-li hospodaření celoměstských orgánů přebytkem, pak se úspory výdajů a zvýšení příjmů městského obvodu oproti rozpočtu na příslušný rozpočtový rok po finančním vypořádání považují za přebytek hospodaření městského obvodu. Po odsouhlasení přebytků jednotlivých složek rozpočtu v zastupitelstvu města rozhoduje o jejich použití příslušné zastupitelstvo. Skončí-li hospodaření celoměstských orgánů schodkem a hospodaření městských obvodů přebytkem, rozhodne zastupitelstvo města po vyjádření zastupitelstev

¹¹² Tamtéž. Str. 26.

¹¹³ Tamtéž. Str. 26-27.

¹¹⁴ Tamtéž. Str. 27.

obvodů o podílu účasti jednotlivých rozpočtů na pokrytí schodku a o konečné výši přebytku městských obvodů. Skončí-li schodkem hospodaření městského obvodu, rozhodne o způsobu jeho krytí zastupitelstvo města po vyjádření zastupitelstva městského obvodu. Závěrečný účet a účetní závěrka musí být projednány v zastupitelstvu města nejpozději do 30. června následujícího kalendářního roku. Dílčí závěrečné účty a účetní závěrky městských obvodů musí být projednány v zastupitelstvu městského obvodu v přiměřené lhůtě před projednáváním závěrečného účtu a účetní závěrky v zastupitelstvu města. Účetní závěrky příspěvkových organizací zřízených městem, vyjma mateřských škol, musí být projednány v radě města nejpozději do 30. června následujícího roku. Účetní závěrky mateřských škol musí být projednány nejpozději do 30. června následujícího roku v radě městského obvodu.¹¹⁵

6.2.9. Správa majetku města

Majetek města je rozhodnutím zastupitelstva města nebo rady města svěřován jednotlivým správcům, jimiž mohou být městské obvody (Příloha č. 3 Statutu)¹¹⁶, které mohou mít majetek svěřen do trvalé správy, při níž s tímto majetkem nakládají samostatně v plném rozsahu vlastnických práv vyjma zcizování a zastavování nemovitého majetku a vyjma zatěžování tohoto majetku právem stavby a zákazem zcizení a zatížení; do trvalé správy městským obvodům se svěřuje též movitý majetek města, který městské obvody spravovaly ke dni účinnosti Statutu, a majetek, který městské obvody pro město nabudou v rámci svého hospodaření; městské obvody mají dále v operativní správě nemovitý majetek města, který se nachází v jejich územním obvodu a který není svěřen do jejich trvalé správy nebo není svěřen do správy orgánům města s celoměstskou působností (orgány a zařízení města bez právní subjektivity - např. magistrát, městská policie, popřípadě i organizační složky nebo zařízení městských obvodů); nebo do správy jiné právnické nebo fyzické osobě na základě smluvního vztahu, nestanoví-li Statut nebo jiný právní předpis jinak. Při výkonu operativní správy majetku městské obvody zabezpečují péči, vykonávají rozhodovací pravomoci a činí právní jednání výslovně uvedené ve Statutu nebo jiném právním předpisu města, nestanoví-li zřizovací listina příspěvkové organizace, že tuto péči, rozhodovací pravomoci a právní jednání činí u majetku předaného k hospodaření příspěvkové organizaci tato příspěvková organizace. Městskému obvodu Plzeň 3 se svěřuje do operativní správy též movitý majetek, který město nabyde nevyzvednutím nálezu dle zvláštního zákona; jeho orgány též zabezpečují uskladnění nalezených věcí a jejich vydávání vlastníkům a po uplynutí úschovné lhůty jsou oprávněny rozhodnout o jejich případném zničení,

¹¹⁵ Tamtéž. Str. 28.

¹¹⁶ Tamtéž. Str. 44-57.

nebudou-li užity pro potřeby města nebo příslušným orgánem celoměstským určeným k zcizení; jde-li však o zvířata a hrobová zařízení, patří tato působnost orgánům celoměstským.

Majetek svěřený obvodům do trvalé správy lze městským obvodům odejmout rozhodnutím zastupitelstva města, a to zejména z důvodu celoměstského zájmu (tj. například z důvodu asanace části území obce podle schválené územně-plánovací dokumentace, příprava a realizace bytové výstavby, vytvoření podmínek nezbytných pro řádné užívání pozemků či staveb, příprava a realizace stavby a správy dálnic, silnic a místních komunikací, zabezpečení dalších potřeb stanovených územním plánem a další), nespravují-li jej městské obvody s péčí řádného hospodáře, zejména neodstraní-li nedostatky v hospodaření ve lhůtě stanovené orgánem s celoměstskou působností a v neposlední řadě na žádost městského obvodu.

Zastupitelstvu města musí být pro jeho rozhodování o svěření či případném odnětí majetku z trvalé správy obvodům předloženo stanovisko příslušného obvodního zastupitelstva městského obvodu, jemuž má být majetek svěřen či odňat; výjimkou je nebezpečí z prodlení, kdy stačí stanovisko starosty.

Městské obvody nemají právo rozhodovat o prodeji, směně, ani darování nemovitého majetku města Plzně jiným osobám a ani o získání (koupi, směně, darování) cizího nemovitého majetku do vlastnictví města Plzně; nemají právo rozhodovat ani o výpůjčce či výprose nemovitého majetku města Plzně, vyjma majetku jim svěřeného (Příloha č. 3 Statutu)¹¹⁷. K záměrům města v těchto věcech mají právo se obvody vyjádřit. Městské obvody mají právo rozhodovat o pronájmu a pachtu pozemků a místních komunikací v majetku Plzně na území obvodu s předchozím souhlasem magistrátu, nejde-li o užívání pozemku či místních komunikací ke zřízení trvalé stavby nebo o užívání pozemku či místní komunikace ke zřízení dočasné stavby na dobu delší než 5 let nebo o užívání pozemku či místní komunikace za účelem dodatečného povolení již existující stavby na dobu delší než 5 let. V případě rozporu stanoviska magistrátu se záměrem rady obvodu rozhoduje o pronájmu a pachtu pozemků a místních komunikací rada města. Z této působnosti obvodů mohou být rozhodnutím zastupitelstva města vyňaty pozemky a místní komunikace v zónách zásadního celoměstského zájmu. Městské obvody nemají právo rozhodovat o pronájmu budovy, a to ani v případě, že je součástí pozemku. Orgány obvodu nejsou oprávněny osvědčovat jakákoli práva jiných osob k nemovitým věcem ve vlastnictví města včetně nemovitých věcí svěřených obvodu (Příloha č. 3 Statutu)¹¹⁸ formou notářského zápisu nebo soudním smírem, takový úkon

¹¹⁷ Tamtéž. Str. 44-57.

¹¹⁸ Tamtéž. Str. 44-57.

je neplatný. Městské obvody jednají jménem města jako vlastníka nemovitých věcí ve všech soudních řízeních, v nichž je město účastníkem řízení z důvodů vlastnictví nemovité věci v trvalé správě obvodu. Dále jednají jménem města jako vlastníka nemovitých věcí ve všech soudních řízeních, v nichž je město účastníkem řízení z důvodů vlastnictví nemovité věci nacházející se v operativní správě obvodu, pokud nejde o nemovitou věc předanou k hospodaření příspěvkové organizaci města a pokud účastenství v řízení souvisí s výkonem péče, rozhodovací pravomocí nebo v právních jednání svěřených obvodu Statutem nebo jiným právním předpisem města. V ostatních případech jednají jménem města v souvislosti se správou nemovitého majetku města v soudních řízeních orgány celoměstské. Městské obvody i orgány celoměstské mohou zmocnit k tomuto jednání zaměstnance příspěvkové organizace města nebo advokáta či soudního exekutora a jsou rovněž oprávněny rozhodnout o postoupení pohledávky města vzniklé v souvislosti se správou městského majetku, k jejímuž vymáhání jsou oprávněny nebo povinny. Městské obvody spolupracují s ostatními správci městského majetku a jednají jménem města jako vlastníka při prověrkách stavu nemovitého majetku v operativní správě obvodu a z ní plynoucích úkolů při nápravě nedostatků; při zjištění nesouladu skutečného stavu se zápisem v katastru nemovitostí zajišťují opravu údajů v katastru nemovitostí prostřednictvím magistrátu, mohou jménem města najímat cizí nemovité věci, které bude město užívat jako veřejné plochy nebo k účelům správy městského obvodu, nacházejí-li se na území městského obvodu. Městské obvody si mohou jménem města vypůjčovat cizí nemovité věci nacházející se na jejich území; obdobné platí pro výprosu cizích nemovitých věcí a mohou jménem města Plzně poskytovat ze svého rozpočtu dotace, příspěvky a dary vyjma věcí nemovitých, jménem města mohou dary vyjma věcí nemovitých též přijímat, a to i v případě jsou-li účelově určeny. Městské obvody jsou oprávněny zahájit realizaci vlastní investiční akce pouze tehdy, jsou-li splněny současně tyto podmínky: městský obvod má zajištěno financování investiční akce po celou dobu její realizace z vlastního rozpočtu, případně ze střednědobého výhledu rozpočtu; jedná se o investiční akci realizovanou výhradně na městských nemovitých věcech; městský obvod získá souhlasné vyjádření orgánů celoměstských z hlediska souladu investiční akce s územně plánovacími podklady.

Pokud bude třeba v rámci přípravy investiční akce městského obvodu získat do majetku města cizí nemovité věci dotčené investičním záměrem, je povinností městského obvodu zajistit v rámci rozpočtu městského obvodu i finanční prostředky na výkupy takových nemovitých věcí, nerozhodne-li zastupitelstvo města jinak. Při zadávání veřejných zakázek souvisejících se správou městského majetku provádí správce výběr dodavatele postupem podle zvláštního zákona. Je-li majetek v trvalé či operativní správě obvodu, plní úkoly zadavatele orgány

městského obvodu. Je-li majetek ve správě příspěvkové organizace, plní úkoly zadavatele tato příspěvková organizace. Je-li majetek ve správě orgánů s celoměstskou působností, plní úkoly zadavatele orgány celoměstské. Pokud je veřejná zakázka související s majetkem ve správě příspěvkové organizace financována z rozpočtu orgánů s celoměstskou působností, může úkoly zadavatele po dohodě s příspěvkovou organizací plnit orgán celoměstský; pokud je veřejná zakázka související s majetkem ve správě příspěvkové organizace nebo ve správě orgánů s celoměstskou působností financována z rozpočtu městského obvodu, může úkoly zadavatele na základě písemného souhlasu příslušného správce plnit orgán tohoto městského obvodu; v případě stanovení technických podmínek příslušným správcem jsou tyto podmínky pro městský obvod závazné. Je-li majetek města ve správě jiné právnické osoby nebo fyzické osoby na základě příkazní či obdobné smlouvy, plní úkoly zadavatele buď orgány celoměstské, nebo orgány městského obvodu podle toho, kdo je nositelem práv města z příslušné smlouvy o správě městského majetku. Orgány a osoby, které plní úkoly zadavatele, postupují podle zásad pro zadávání veřejných zakázek vydávaných orgány celoměstskými.

Orgán, který podle Statutu rozhoduje o nájmu nebo výpůjčce, rozhoduje též o souhlasu s podnájmem či přenecháním vypůjčené věci další osobě, jakož i o přechodu práv a povinností z nájemního či výpůjčního vztahu a o dalších otázkách s těmito právními vztahy spojenými. O vymáhání pohledávek z nájemního vztahu a bezdůvodného obohacení z užívání majetku města bez právního důvodu a o jejich případném odpuštění rozhodují orgány celoměstské nebo orgány obvodu v závislosti na tom, které orgány o nájmu rozhodovaly nebo dle Statutu měly rozhodovat. Stejný postup se použije obdobně i v případě pachtu a výprosy.¹¹⁹

6.2.10. Nebytové prostory

Orgány obvodu ve vztahu k nebytovým prostorům a k budovám s nebytovými prostory ve vlastnictví města, které nejsou svěřeny městským obvodům do jejich trvalé správy (Příloha č. 3 Statutu)¹²⁰, jsou oprávněny se předem vyjadřovat k záměru města přenechat nebytové prostory či budovy s nebytovými prostory k užívání osobě odlišné od města. Nevyjádří-li se orgány obvodu k záměru města do 30 dnů ode dne výzvy ke sdělení vyjádření, má se za to, že se záměrem města souhlasí.

Orgány obvodu ve vztahu k nebytovým prostorům a k budovám s nebytovými prostory ve vlastnictví města, které jsou svěřeny městským obvodům do jejich trvalé správy

¹¹⁹ Tamtéž. Str. 29-33.

¹²⁰ Tamtéž. Str. 44-57.

(Příloha č. 3 Statutu)¹²¹, zajišťují vedení úplných a aktuálních údajů o těchto nebytových prostorech a budovách s nebytovými prostory; zajišťují komplexní správu těchto nebytových prostorů a budov s nebytovými prostory; plní všechny další úkoly vlastníka těchto nebytových prostorů a budov s nebytovými prostory s výjimkou jejich zřízení a zřizování zástavního práva k těmto nebytovým prostorům a budovám s nebytovými prostory.¹²²

6.3. Symboly a ceny udělované v rámci města

Rada městského obvodu může rozhodnout o zřízení ceny starosty pro vítěze sportovních soutěží, kulturních přehlídek a zvláště úspěšné žáky základních škol a stanovit podrobnosti jejich udělování starostou.¹²³

6.4. Přenesená působnost

Není-li Statutem nebo jeho přílohami stanoveno jinak, vykonávají přenesenou působnost orgány obvodu v rozsahu přenesené působnosti všech obcí a pověřených obecních úřadů s výjimkou té, kterou zastupitelstvo vyhradilo orgánům s celoměstskou působností Statutem nebo jiným právním předpisem města, a dále působnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností na ně přenesenou Statutem nebo jiným právním předpisem města a působnost přenesenou na ně veřejnoprávní smlouvou města s jinými obcemi, tímto ustanovením není dotčena možnost převzetí věci příslušející orgánům městského obvodu k vyřízení orgánem celoměstským podle zvláštního zákona.

Magistrát kontroluje činnost orgánů městského obvodu v přenesené působnosti a poskytuje jim odbornou pomoc v rozsahu nezpůsobujícím vyloučení pracovníků magistrátu z projednávání a rozhodování správních případů.

Rozdělení věcné příslušnosti v přenesené působnosti mezi orgány obvodů a orgány s celoměstskou působností je provedeno Statutem (Příloha č. 6 a 7 Statutu)¹²⁴; tato dělba příslušnosti nesmí být v jednotlivých správních řízeních na újmu dotčených osob tím, že by bránila účelnému spojování věcí. Hrozilo-li by v jednotlivých případech uplatněním dělby příslušnosti v přenesené působnosti rozdělení řešené záležitosti žadatele na dvě samostatná správní řízení s řetězením správních aktů úřadu městského obvodu a magistrátu, ač u jiných obecních úřadů by žádost byla vyřizována jedním rozhodnutím, přechází působnost ke všem částem řízení a k vydání rozhodnutí na magistrát. Dojde-li pro změnu zvláštního zákona ke změně charakteru některé z dosud přenesených působností obce na její působnost

¹²¹ Tamtéž. Str. 44-57.

¹²² Tamtéž. Str. 33.

¹²³ Tamtéž. Str. 37.

¹²⁴ Tamtéž. Str. 64-75.

samostatnou nebo obráceně, zůstává dělení kompetencí mezi orgány města a orgány městského obvodu stanovené Statutem zachováno až do jeho případné změny.¹²⁵

6.5. Společná a závěrečná ustanovení

Není-li Statutem v některých otázkách dělba působnosti mezi orgány města a orgány městských obvodů vymezena, uplatňují se pro zjištění působnosti tato obecná pravidla: samostatnou působnost vykonávají orgány s celoměstskou působností; přenesenou působnost v rozsahu přenesené působnosti všech obcí a obcí s pověřeným obecním úřadem vykonávají orgány městských obvodů; přenesenou působnost obce s rozšířenou působností vykonávají orgány s celoměstskou působností, které též vykonávají tuto působnost i působnost obce s pověřeným obecním úřadem na území obcí ve správním obvodu města podle zvláštního předpisu.

Do účinnosti obecně závazné vyhlášky statutárního města Plzně, kterou se stanoví systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících na území statutárního města Plzně, včetně systému nakládání se stavebním odpadem, zajišťují orgány obvodu vedení průběžné evidence o odpadech, které vznikají na jejich území při výkonu činností svěřených jim Statutem, a předávají ji orgánům celoměstským pro povinná hlášení a výkazy.

Po dobu od účinnosti obecně závazné vyhlášky do doby rozhodnutí orgánů celoměstských o cenách za parkování na veřejných komunikacích platí rozhodnutí o cenách za parkování vydaná orgány městského obvodu.¹²⁶

6.6. Zásady pro vydávání právních předpisů města

Zpracovatel návrhu předpisu jej před jeho předložením ke schválení (nařízení) nebo projednání (vyhláška) v radě města zašle vždy k vyjádření městskému obvodu a dále k vyjádření městským orgánům a organizacím města, jejichž činnosti se předmět právního předpisu dotýká, a stanoví jim lhůtu, ve které tak mají učinit.

Lhůta pro vyjádření nesmí být kratší 60 dnů a jde-li o návrh Statutu nebo o návrh právních předpisů města o koeficientu daně z nemovitých věcí či o zavedení a výši místních poplatků a daní nebo jejich změn, nesmí být lhůta kratší 90 dnů.

Do připomínkového řízení ke každému právnímu předpisu města musí zpracovatel povinně zapojit městský obvod. K návrhům vyhlášek o Statutu města, právních předpisů města o koeficientu daně z nemovitých věcí a o zavedení a výši místních poplatků, poplatků dle zvláštních zákonů a daní a jejich změn se vždy vyjadřuje zastupitelstvo městského obvodu.

¹²⁵ Tamtéž. Str. 38-39.

¹²⁶ Tamtéž. Str. 39-40.

K návrhům ostatních právních předpisů města podává stanovisko rada městského obvodu nebo starosta městského obvodu. Podání stanoviska k vyhláškám si může vyhradit zastupitelstvo městského obvodu, což však nesmí být důvodem k prodloužení lhůty pro podání připomínek.

Dojde-li k vyhlášení krizového stavu dle zvláštního zákona, činí lhůta pro připomínkování právních předpisů minimálně 5 pracovních dnů a postačí vyjádření starosty městského obvodu.

Právní a legislativní odbor magistrátu a úřad městského obvodu vedou sbírku platných právních předpisů města a umožňují každému do nich nahlížet.¹²⁷

6.7. Rozsah působnosti vyhrazené městskému obvodu Plzeň 3

6.7.1. Úvod

Na požádání úřadu městského obvodu Plzeň 5-Křimice, Plzeň 6-Litice, Plzeň 9-Malesice a Plzeň 10-Lhota, nebo není-li schopen úřad některého z těchto obvodů vykonávat po dobu delší jednoho měsíce svou působnost stanovenou Statutem, přeneše věcně příslušný odbor magistrátu svým opatřením na dobu určitou působnost z výše zmíněných úřadů městských obvodů na Úřad městského obvodu Plzeň 3.¹²⁸

6.7.2. Územní plánování a stavební řád

Vyjadřuje se k územně plánovacím podkladům a zajišťuje stanovisko zastupitelstva městského obvodu k územně plánovací dokumentaci. Po dohodě s městem může některé územně plánovací podklady připravovat. Plní úkoly obecného stavebního úřadu s výjimkou činností, které si vyhradilo město (Příloha č. 6 Statutu)¹²⁹, a těch činností, které si orgán celoměstský jako stavební úřad vyhradí dle zákona. Vydává územní souhlas a následně stavební úřad rozhodne o provedení územního řízení, rozhoduje o vydání územního rozhodnutí. Vydává rozhodnutí v rámci společného územního a stavebního řízení a územní rozhodnutí u záměrů, pro které stavební zákon nevyžaduje stavební povolení ani ohlášení. U staveb studní zřizovaných pro potřeby jednotlivých fyzických osob a domácností vydává povolení k nakládání s podzemními vodami a plní úkoly speciálního stavebního úřadu. Plní úkoly speciálního stavebního úřadu u staveb pozemních komunikací pro stavby místních komunikací IV. třídy a účelové komunikace. Vykonává soustavný dozor nad zajišťováním ochrany veřejných zájmů, ochrany práv a oprávněných zájmů právnických a fyzických osob a nad plněním jejich povinností vyplývajících ze stavebního zákona a právních předpisů vydaných k jeho provedení, a to i pro stavby povolené celoměstskými orgány. Rozhoduje o povolení výjimek pro správní akty vydávané orgány městského obvodu, uzavírá

¹²⁷ Tamtéž. Str. 55-56.

¹²⁸ Tamtéž. Str. 70.

¹²⁹ Tamtéž. Str. 64-69.

veřejnoprávní smlouvy nahrazující stavební povolení a společné územní rozhodnutí a stavební povolení.¹³⁰

6.7.3. Finance, správa daní a poplatků

Spravuje místní poplatky s výjimkou těch, jejichž správa je Statutem nebo jiným právním předpisem města vyhrazena orgánům celoměstským, a dále spravuje správní poplatky předepsané zvláštním zákonem k výkonu jejich působnosti, a to včetně vymáhání, penalizace a ukládání sankcí. Plní úkoly obecního úřadu podle zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů. Městský obvod Plzeň 3 plní na území celého města úkoly obce jako cenového orgánu vyjma vydávání cenových právních předpisů, jsou-li mu svěřeny obecně závaznou vyhláškou města, a vykonává cenovou kontrolu pro území celého města.¹³¹

6.7.4. Ochrana přírody a krajiny

Pro městské obvody Plzeň 6-Litice, Plzeň 7-Radčice a Plzeň 9-Malesice vykonává městský obvod Plzeň 3 úkoly obecního úřadu, úkoly pověřeného obecního úřadu dle § 76 odst. 2 písm. d), úkoly obecního úřadu obce s rozšířenou působností dle § 77 odst. 1 písm. h) a úkoly orgánu ochrany přírody dle § 87 a 88 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, vyjma § 87 odst. 3 písm. i) a m), § 88 odst. 1 písm. i) a n) a odst. 2 písm. b) a k) tohoto zákona, pokud se jedná o jedince druhů chráněných podle zvláštního právního předpisu. A dále plní úkoly obecního úřadu dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.¹³²

6.7.5. Zemědělství

Pro městský obvod Plzeň 9-Malesice vykonává městský obvod Plzeň 3 tyto úkoly. Podílí se na kontrole dodržování mimořádných veterinárních opatření a schvaluje místa pro svody zvířat a trhy k prodeji živočišných produktů a vydávají povolení k jejich konání za podmínek stanovených příslušnou veterinární správou. Plní úkoly obecního úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností dle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů. Projednává přestupky fyzických osob dle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, nejde-li o projednání přestupku, s nímž je spojeno uložení zvláštního opatření dle tohoto zákona, a dále projednává přestupky právnických a podnikajících fyzických osob dle § 27a odst. 1 písm. n) tohoto zákona.¹³³

¹³⁰ Tamtéž. Str. 71.

¹³¹ Tamtéž. Str. 71-72.

¹³² Tamtéž. Str. 72.

¹³³ Tamtéž. Str. 72.

6.7.6. Myslivost

Vydává a odebírá lovecké lístky dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁴

6.7.7. Vodní hospodářství a rybaření

Plní úkoly obecního úřadu dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů a povoluje pro potřeby jednotlivých občanů (domácností) odběr povrchových vod. Vydává a odebírá rybářské lístky dle zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁵

6.7.8. Doprava a silniční hospodářství

Vykonává působnost silničního správního úřadu pro místní komunikace a veřejně přístupné účelové pozemní komunikace. Plní úkoly obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle zákona o pozemních komunikacích při projednávání přestupků ve věcech místních komunikací a veřejně přístupných účelových komunikací, s výjimkou přestupků v oblasti kontrolního vážení vozidel. Rozhoduje o zařazení pozemní komunikace do kategorie místních komunikací a o vyřazení místních komunikací z této kategorie.¹³⁶

6.7.9. Sociální zabezpečení

Plní úkoly obecního úřadu obce s rozšířenou působností dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, vyjma úkolů dle § 92 písm. b) tohoto zákona.

Plní úkoly pověřeného obecního úřadu podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a plní funkci opatrovníka osob omezených ve svéprávnosti, stanoví-li tak v občanském soudním řízení soud. Rozhoduje o ustanovení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění a dohlíží na plnění povinností zvláštního příjemce.

Zabezpečuje sociálně-právní ochranu dětí podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, vyjma působností, které jsou Statutem vyhrazeny orgánům celoměstským. Řeší přestupky vyplývající z tohoto zákona a vykonává funkci opatrovníka a poručníka osob nezletilých, dále činí neodkladné úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení v době, kdy není dítěti ustanoven poručník nebo dokud se ustanovený poručník neujme své funkce, nelze-li ustanovit nezletilému jiného vhodného opatrovníka podle zvláštního zákona.

¹³⁴ Tamtéž. Str. 72.

¹³⁵ Tamtéž. Str. 72.

¹³⁶ Tamtéž. Str. 73.

Výkon agendy uvedené v předchozím odstavci zabezpečuje Úřad městského obvodu Plzeň 3 pro území městských obvodů Plzeň 6-Litice a Plzeň 10-Lhota. Dále plní úkoly obce v přenesené působnosti dle zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁷

6.7.10. Zdravotnictví

Zajišťuje úkoly obce v přenesené působnosti na úseku ochrany zdraví před škodlivými účinky návykových látek podle zvláštního zákona, včetně projednávání přestupků.¹³⁸

6.7.11. Školství

Projednává přestupky na úseku školství a mládeže.¹³⁹

6.7.12. Kultura a památková péče

Na úseku památkové péče plní všechny úkoly obce podle zvláštních právních předpisů a sleduje řádné nakládání s kulturními památkami nacházejícími se na jeho území podle seznamu kulturních památek, který každoročně obdrží od orgánů celoměstských. Zjistí-li závady, podává podnět ke zjednání nápravy zpravidla svému stavebnímu úřadu. Plní úkoly obce v přenesené působnosti v oblasti výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl a projednává přestupky na úseku kultury.¹⁴⁰

6.7.13. Všeobecná vnitřní správa

Rozhoduje o přestupcích v působnosti obce nebo obecního úřadu. Úřad městského obvodu rozhoduje dále o přestupcích proti pořádku ve státní správě vyskytujících se na více úsecích státní správy, přestupcích na úseku všeobecné vnitřní správy, přestupcích proti pořádku ve státní správě a přestupcích na úseku zbraní a střeliva podle zvláštního zákona. Plní úkoly obce na úseku volebním a při provádění místního referenda, plní úkoly obce při ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a při ověřování pravosti podpisu, plní úkoly obce v ochraně práva shromažďovacího, plní úkoly pověřeného obecního úřadu a obce na úseku evidence obyvatel vyjma zpracovávání souhrnných údajů pro ministerstvo vnitra a ohlašování úředních změn názvů ulic a čísel popisných, plní úkoly obce a pověřeného obecního úřadu na úseku veřejných sbírek.

Městský obvod Plzeň 3 pro území celého města plní úkoly obce s matričním obvodem ve všech matričních záležitostech.¹⁴¹

¹³⁷ Tamtéž. Str. 73-74.

¹³⁸ Tamtéž. Str. 74.

¹³⁹ Tamtéž. Str. 74.

¹⁴⁰ Tamtéž. Str. 74.

¹⁴¹ Tamtéž. Str. 74-75.

6.7.14. Požární ochrana, bezpečnost a krizové řízení

Na úseku požární ochrany plní úkoly obecního úřadu a úkoly vybraných obecních úřadů podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, s výjimkou zajišťování úkolů požární ochrany pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu. Spolupracuje s orgány města při zajišťování připravenosti městského obvodu na krizové situace a mimořádné události a podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací a ochraně obyvatelstva.¹⁴²

6.7.15. Statistika

Plní úkoly obce a pověřeného obecního úřadu na úseku státního statistického výkaznictví u údajů za městský obvod.¹⁴³

¹⁴² Tamtéž. Str. 75.

¹⁴³ Tamtéž. Str. 75.

7. Postavení městských obvodů (částí) ve statutech příslušných statutárních měst

V této kapitole přiblížím postavení a působnosti městských obvodů či částí konkrétních statutárních měst České republiky s využitím jimi přijatých statutů. Statutární města, která jsou členěna na obvody nebo části, jim svěřují činnost v působnosti samostatné a ve věcech patřících do působnosti přenesené v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a zákony dalšími. Postavení městského obvodu v rámci Statutu města Plzně byl popsán v kapitole předchozí. Nyní stručně popíši postavení městských obvodů či částí šesti územně členěných statutárních měst.

7.1. Statutární město Brno

Statutární město Brno je rozděleno do 29 městských částí. Město Brno v samostatné působnosti vyhrazuje svým městským částem právo schvalovat program rozvoje městské části, samostatně hospodařit, vést některá právní jednání a také zpracovávat program rozvoje městské části, dále se vyjadřují ke strategickým dokumentům rozvoje města a k investičním akcím financovaným z rozpočtu města na území městské části, v neposlední řadě také mohou vykonávat v některých případech funkci investora. Dále disponují kompetencemi v těchto oblastech: v hospodářském rozvoji, regeneraci a propagaci města, při tvorbě a ochraně životního prostředí, v oblasti financí, majetku a v oblasti bydlení, v dopravě a silničním hospodářství, v technických sítích, ve vodním hospodářství, lesním hospodářství, myslivosti a rybářství, v informatice, v oblasti vnitřních věcí, v archivnictví, v zahraničních a regionálních vztazích, v kultuře, památkové péči, zdravotnictví a ochraně veřejného zdraví, sociální péči a prevenci kriminality, ve školství, v oblasti mládeže tělovýchovy, sportu a rekreace, v živnostenském podnikání, pozemkových úpravách, v oblasti požární ochrany, obrany a bezpečnosti, v oblasti městské policie, v oblasti kontroly a v oblasti hospodaření.

V přenesené působnosti vydávají územně plánovací informace o podmínkách vydání územního rozhodnutí, o podmínkách územního souhlasu a o podmínkách provedení jednoduchých staveb bez předchozího územního rozhodnutí či souhlasu, provádějí řízení, rozhodují a vykonávají pravomoc jako obecné stavební úřady I. stupně.¹⁴⁴

7.2. Statutární město Ostrava

Město Ostrava se člení na 23 městských obvodů. Statut města Ostrava vymezuje orgány městského obvodu a jejich pravomoci dle § 84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Statut městským obvodům: svěřuje majetek města a ty jednájí jménem města v záležitostech svěřených statutem do jejich působnosti, rovněž

¹⁴⁴ Statutární město Brno. *Statut města Brna* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Brno [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.brno.cz/sprava-mesta/dokumenty-mesta/statut-mesta-brna/>

o daních a poplatcích ohledně svěřeného majetku, svěřuje pravomoc sestavování rozpočtu a finančního hospodaření, dává v samostatné působnosti kompetence v oblasti rozvoje města a památkové péče, dává v samostatné působnosti kompetence v oblasti vnitřních věcí. Městské obvody v přenesené působnosti plní úkoly stanovené zákony o volbách, evidenci obyvatel, branným zákonem apod., vykonávají přenesenou působnost v oblasti přestupků, krizového řízení, hospodářských opatření pro krizové stavy, obrany a oblasti opatrovnictví. Vykonávají samostatnou působnost v oblasti komunálních služeb a městského informačního systému. Vykonávají samostatnou i přenesenou působnost v oblasti sociálních věcí, bytového hospodářství a nebytových prostor, školství, mládeže, tělovýchovy a kultury, životního prostředí, ochrany vod, vodovodů a kanalizace, ochrany zemědělského půdního fondu, myslivosti, rybářství, zemědělství, veterinární a rostlinolékařské péče, územního řízení a stavebního řádu, dopravy a silničního hospodářství, požární ochrany, integrovaného záchranného systému, válečných hrobů a pietních míst. Statut opravňuje město kontrolovat městské obvody v souladu s právními předpisy.¹⁴⁵

7.3. Statutární město Liberec

Město Liberec je rozčleněno na 33 městských čtvrtí, z nichž 32 spravují přímo orgány města a jednu městskou čtvrť spravují v rozsahu stanoveném Statutem orgány Městského obvodu Liberec-Vratislavice nad Nisou, který je vyčleněn jako samostatný městský obvod.

Statut vyčleňuje obvodu v samostatné působnosti tyto kompetence: jednat jménem města v záležitostech svěřených mu zákonem a Statutem města Liberec a vystupovat při výkonu samostatné působnosti v právních vztazích svým jménem. Pokud však městský obvod zastupuje statutární město Liberec na základě statutu města, a to zejména ve věcech majetkových, vystupuje městský obvod jménem města. Statut dále svěřuje městskému obvodu majetek, zdroje peněžních příjmů a druhy výdajů a kompetenci s nimi hospodařit. Městský obvod je oprávněn zřizovat právnické osoby, projednávat územně plánovací dokumentace a program rozvoje města, ukládat právnickým i fyzickým osobám povinnost poskytnout osobní i věcnou pomoc při odstraňování následků živelní pohromy či jiné mimořádné události a účastnit se záchranných akcí koordinovaných městem, ukládat pokuty za správní delikty dle § 58 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, na svém území, uzavírat smlouvy s právnickými a fyzickými osobami k zajištění úkolů, jejichž plnění bylo obvodu uloženo nebo svěřeno za podmínek stanovených městským statutem, zajišťovat ve svém územním obvodu

¹⁴⁵ Statutární město Ostrava. *Statut města Ostravy* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Ostrava [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/urad/pravni-predpisy/statut-mesta-ostravy>

hospodářský, sociální a kulturní rozvoj, ochranu a tvorbu zdravého životního prostředí, rozhodovat o členství obvodu ve Svazu měst a obcí, starat se o veřejný pořádek na území obvodu a využít oprávnění ukládat úkoly Obvodnímu oddělení Policie ČR dle § 16 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, případně požádat o pomoc městskou policii prostřednictvím ředitele městské policie nebo primátora města, pokud není schopen zajistit pořádek vlastními silami a prostředky, vykonávat funkci zaměstnavatele pro zaměstnance zařazené do úřadu městského obvodu, zřizovat a rušit předškolní zařízení, základní školy a školská zařízení jim sloužící na území městského obvodu.

Na úseku přenesené působnosti vykonává Městský obvod Liberec-Vratislavice nad Nisou dle § 139 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, přenesenou působnost u všech agend, které jsou zvláštními zákony svěřeny do působnosti orgánů obcí. Na základě městského statutu vykonává tento obvod přenesenou působnost, svěřenou zvláštními zákony pověřeným obecním úřadům dle zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, ve znění pozdějších předpisů, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů.¹⁴⁶

7.4. Statutární město Ústí nad Labem

Město Ústí nad Labem se člení na 4 městské obvody. Jednotlivé městské obvody výlučně (tj. není svěřeno orgánům města) v rámci samostatné působnosti ukládají pokuty dle ustanovení § 58 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, na úseku péče o osoby v nepříznivé sociální situaci zprostředkovávají kontakt s poskytovatelem sociálních služeb, zjišťují potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, zabezpečují údržbu veřejné zeleně nacházející se na jejich správním území, tj. na pozemcích, které jim byly svěřeny do správy, zabezpečují stavební údržbu chodníků ve správě městských obvodů, zabezpečují správu zařízení města sloužících potřebám veřejnosti, jim svěřených ke správě, v souladu s územním plánem a jinými rozvojovými dokumenty města zpracovávají návrh koncepce bydlení na svém území, vytvářejí podmínky pro konání občanských obřadů a slavností, zabezpečují označení ulic a veřejných prostranství, zřizují a ruší sbory dobrovolných hasičů včetně plnění povinností jejich zřizovatele vyplývajících ze zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Městské obvody se vyjadřují k provozu městské hromadné dopravy

¹⁴⁶ Statutární město Liberec. *Statut města Liberce* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Liberec [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/profil-statut-mesta/statut-mesta/>

na svém území, plnění práv a povinností vyplývajících z členství města ve společenství vlastníků jednotek, plní výkon funkce zaměstnavatele dle ustanovení § 131 písm. e) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, přijímají ohlášení nálezce, nakládají s nalezenou věcí, zjišťují vlastníka nalezené věci a vydávají nález, zajišťují kompletní agendu na úseku vozidel trvale technicky nezpůsobilých k provozu a zjevně trvale technicky nezpůsobilých k provozu, s výjimkou vlastní fyzické likvidace vraku.

Výkon přenesené působnosti orgány městských obvodů je upraven v ustanovení § 61 a násl. a § 139 odst. 1 a 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a dále vyplývá přímo ze zvláštních zákonů. V některých případech také úřady městských obvodů vykonávají přenesenou působnost pro území jiných obcí na základě veřejnoprávní smlouvy. V rámci přenesené působnosti např. poskytují údaje z evidence obyvatel, vydávají rybářské lístky pro celé státní území na jeden, tři a deset roků ode dne vydání pro žadatele s trvalým pobytem na území městských obvodů, poskytují pomoc při řešení situace osob v hmotné nouzi, provádějí prvoinstanční řízení v obvodu své působnosti týkající se bytů aj.¹⁴⁷

7.5. Statutární město Pardubice

Statutární město Pardubice je členěno na 8 městských obvodů. Město Pardubice jim svěřuje v úseku samostatné působnosti činnosti výslovně uvedené ve Statutu města Pardubice a v rozsahu stanoveném zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a dále zákony zvláštními. Statut stanovuje orgány obvodu, tedy zastupitelstvo, radu, starostu, úřad městského obvodu, komise rady městského obvodu či jiný orgán, pokud jim byl svěřen výkon přenesené působnosti. Statut města rovněž vymezuje jejich pravomoci v oblasti příjmů a výdajů, kdy městský obvod sestavuje svůj rozpočet a hospodaří podle něj dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, dále stanovuje proces projednávání územně plánovací dokumentace a programu rozvoje města s městskými obvody, definuje majetek města svěřený městským obvodům a rozsah oprávnění s ním nakládat, stanovuje investiční a provozní činnost městských obvodů a možnost zakládat organizační složky města, které jsou v jejich kompetenci. Taxativně stanovuje obvodům rozsah samostatné působnosti v úseku financí, obnovy a rozvoje města, životního prostředí, investiční a provozní činnosti, komunálních služeb, dopravy a silničního hospodářství, kultury, sportu,

¹⁴⁷ Statutární město Ústí nad Labem. *Statut města Ústí nad Labem* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Ústí nad Labem [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: https://www.usti-nad-labem.cz/files/ozv_4-2012.pdf

vzdělávání a výchovy, vnitřních věcí, požární ochrany, městského informačního systému, správy majetku města a rozsah přenesené působnosti. Magistrát kontroluje výkon samostatné a přenesené působnosti svěřené městským obvodům a primátor města je oprávněn využívat ke kontrole úřadů městských obvodů Útvar interního auditu. Obvody nejsou oprávněny vydávat právní předpisy či obecně závazné vyhlášky nebo nařízení.¹⁴⁸

7.6. Statutární město Opava

Území města Opava je územně členěné jen zčásti. Centrální oblast města se nečlení na městské části a je spravována přímo zastupitelstvem a magistrátem města, okrajové části města jsou rozčleněny do osmi samosprávných městských částí. Ve Statutu města Opava jsou rovněž stanoveny orgány městské části, tedy zastupitelstvo, rada, starosta a úřad městské části. Nalezneme zde také vymezení pravomocí zastupitelstva městské části v úseku samostatné působnosti, které může vykonávat v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a městským statutem, mezi které můžeme zařadit např. schvalování programu rozvoje městské části, organizačního řádu úřadu městské části, rozpočtu a závěrečného účtu městské části, dále zřizování trvalých a dočasných peněžních fondů městské části, navrhování zastupitelstvu města změny katastrálních území uvnitř městské části a hranic městské části. Statut města Opava vymezuje zastupitelstvu městské části rozhodovat jen v některých právních jednáních, může poskytovat věcné a peněžité dary fyzickým a právnickým osobám z rozpočtu městské části, poskytovat dotace a návratné finanční výpomoci z rozpočtu městské části, uzavírat nájemní smlouvy, pachtu a smlouvy o výpůjčkách a výprosách majetku svěřeného městské části městským statutem. Statut města Opava vymezuje samostatnou působnost městských částí v oblasti majetku města, který je městským částem svěřen a dále upravuje otázku hospodaření s rozpočtem městských částí, vymezuje pravomoci městské části v oblasti rozvoje města a památkové péče a v otázkách vnitřních věcí, udává povinnost zajišťovat označování ulic a veřejných prostranství, vést místní kroniku, ukládá městským částem péči o čistotu, veřejnou zeleň, veřejná prostranství, hřbitovy, koupaliště na jejich území a povinnost sledovat kvalitu a ochranu životních podmínek na svém území. Městské části se ve spolupráci s městskou policií či Policií ČR starají o veřejný pořádek a podávají zprávy na vyžádání orgánů činných v trestním řízení. Statut určuje městským částem pravomoci v oblasti školství, mládeže, tělovýchovy a kulturních vztahů městské části, pravomoci jako účastníka stavebního řízení, má-li se stavět stavba na území dané městské části

¹⁴⁸ Statutární město Pardubice. *Statut města Pardubice* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Pardubice [cit. 18.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pardubice.eu/urad/radnice/vyhlasky-a-narizeni/statut-mesta/>

či jako účastníka s výkonem vlastnických či jiných práv, pravomoc vyjadřovat se ve věcech dopravy, vymezuje pravomoci městských částí v úseku požární ochrany a ochrany před povodněmi, dále v rámci integrovaného záchranného systému a v krizovém řízení. Městské části jsou povinny poskytnout spolupráci při pravidelných, systematických a úplných kontrol hospodaření včetně auditu prováděných ze strany města.¹⁴⁹

¹⁴⁹ Statutární město Opava. *Statut města Opava* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Opava [cit. 20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.opava-city.cz/cz/mesto-urad/vyhlasky-predpisy/statut.html>

8. Závěr

Pomineme-li zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, je pro městské obvody nebo části nejvýznamnějším právním předpisem statut příslušného města. Cílem práce bylo popsat principy fungování a organizaci správy statutárních měst na území České republiky a analyzovat vztahy města a jeho městských obvodů či městských částí. V kompetenčním slova smyslu se statut týká pouze sedmi statutárních měst, která svá území člení do obvodů či částí, dvě z těchto měst ovšem nečlení do územních celků celé své území (Liberec, Opava).

Pomocí statutu je organizována správa územně členěných statutárních měst, jeho prostřednictvím město předává svým samosprávným územním celkům kompetence v samostatné i přenesené působnosti a ve věcech správy upravuje své vnitřní poměry. Z obsahu statutu zkoumaných statutárních měst je patrné, že oblasti správy, která statutární města předávají svým obvodům či částem jsou dosti podobná. Odlišnosti jsou zřejmé pouze v rozsahu svěřených kompetencí. Porovnáme-li např. města Brno a Plzeň v oblasti bydlení, disponuje brněnská městská část pravomocí pronajímat městské byty, které se nachází na jejím území. Tuto pravomoc žádný z plzeňských městských obvodů nemá (toto je v kompetenci města), ty mohou pronajímat pouze prostory nebytové. Brněnský statut umožňuje svým městským částem vykonávat matriční činnost, to samé platí i pro městské obvody v Ostravě. V Plzni tato činnost přísluší pouze městskému obvodu Plzeň 3, který ji zajišťuje na území celého statutárního města. Agendu evidence obyvatel vede město Brno centrálně, v Plzni spadá tato oblast do kompetence obvodů. Ze Statutu města Opavy vyplývá, že pravomocemi v oblasti přenesené působnosti disponují pouze orgány celoměstské, zatímco samostatná působnost je vykonávána městskými částmi. Při analýze statutu všech územně členěných statutárních měst jsem dospěla k názoru, že postavení jednotlivých městských obvodů a částí je zpravidla podobné, obsahově se různí jen oblasti, které jsou jim statutem svěřeny. Některé statuty přiznávají více a některé méně pravomocí orgánům městských částí. Přestože zde můžeme nalézt mnoho podobností, je nutné posuzovat každé město individuálně.

Osobně jsem zastáncem rozdělení zejména územně větších statutárních měst na městské obvody či části a s tímto související svěřením většího rozsahu kompetencí jejich orgánům, a to z několika důvodů. Mezi ně řadím například lepší znalost místních podmínek, prostředí, problémů, názorů a přání obyvatel, členy orgánů městských obvodů a částí, díky kterým mohou pružněji reagovat a vykonávat správu na daném území efektivněji nežli orgány celoměstské. Současně jsou mi blízké myšlenky principu subsidiarity, tzn. vykonávání veřejné správy co nejbližše občanům a snaha o jejich zapojení do veřejného života.

Na tomto místě je vhodné zmínit i některé nevýhody, které spatřuji v podobě organizace města formou dvoustupňové samosprávy. Mezi tyto můžeme například zařadit nutnost zvýšení počtu úředníků, a nejen s tímto související potřeba vynaložení značných finančních prostředků na platy zaměstnanců, veřejných funkcionářů, ale především na zabezpečení činnosti městských úřadů. V praxi se také často setkávám s poměrně nízkou znalostí a slabou orientací občanů v rozsahu kompetencí a organizaci správy na území města vůbec.

Od počátku 90. let počet statutárních měst roste, jen málo z nich však využívá možnosti členit své území na městské obvody či části. Na základě této skutečnosti lze usuzovat, že využití práva na vlastní uspořádání vnitřních poměrů vyhláškou města a možnost členit své území na městské obvody nebo části, které jsou spravovány vlastními orgány, není hlavním záměrem a důvodem vynakládaného úsilí ze stran politických zástupců s cílem patřit do specifické skupiny uzákoněných statutárních měst. Lze se pouze domnívat, že důvodem může být např. zisk společenského, symbolického a ekonomického významu a prestiže automaticky nabyté s tímto statutem.

Pokračováním v tomto postoji ze stran jednotlivých statutárních měst může dojít k narušení mnohaleté snahy přiblížit se prostřednictvím decentralizace a dekoncentrace správy úrovni vyspělých západoevropských států, pro které je posilování a rozvíjení samosprávy typické.

9. Seznam použité literatury a pramenů

Literatura

ANDRLE, Alois; SRB, Vladimír; MARTÍNEK, Jaroslav. *Vývoj československých měst 1869-1980*. MON Praha: Knižnice ČKVTIR, 1986.

ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [2. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5.

HORNÍK, Jan; KUŠ, Petr. *Územní samospráva přehledně a v příkladech*. 2. aktualizované vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. Skripta (Institut pro veřejnou správu). ISBN 978-80-86976-55-6.

HORZINKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-459-6.

KADEČKA, Stanislav. *České obecní zřízení po roce 2000*. In: GROSPÍČ, Jiří; LOUDA, Tomáš; VOSTRÁ, Lenka. *Územní samospráva v České republice a Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní konference "Územní samospráva v České republice a v Evropě - její problémy a perspektivy v XXI. století": Třešť, 21. - 22. 11. 2006*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-028-4.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-719-6.

MLEZIVA, Štěpán; KUČA, Karel. *Historický lexikon městysů a měst: vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-092-8.

SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: Key Publishing, s.r.o., 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-92-2.

STARÝ, Marek. *Vývoj veřejné správy v českých zemích do roku 1848*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007. ISBN 978-80-86754-79-6.

SVOBODA, Ivo; SCHELLE, Karel. *Základy organizace veřejné správy*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-22-9.

Internetové zdroje

Český statistický úřad. *Městský obvod, městská část* [online]. Copyright © 2021 ČSÚ [cit. 5.02.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/mestska_cast_rso

Městský obvod Plzeň 3. *Úřad městského obvodu Plzeň 3* [online]. Copyright © 2021 Městský obvod Plzeň 3 [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://umo3.plzen.eu/zivot-v-obvodu/aktualne-z-obvodu/>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech. Verze 43* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy.aspx>.

Statutární město Brno. *Statut města Brna* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Brno [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.brno.cz/sprava-mesta/dokumenty-mesta/statut-mesta-brna/>

Statutární město Opava. *Statut města Opava* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Opava [cit. 20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.opava-city.cz/cz/mesto-urad/vyhlasky-predpisy/statut.html>

Statutární město Ostrava. *Statut města Ostravy* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Ostrava [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/urad/pravni-predpisy/statut-mesta-ostravy>

Statutární město Pardubice. *Statut města Pardubice* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Pardubice [cit. 18.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pardubice.eu/urad/radnice/vyhlasky-a-narizeni/statut-mesta/>

Statutární město Plzeň. *Statut města Plzně* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Plzeň [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <https://www.plzen.eu/urad/verejne-dokumenty/statut-mesta/>

Statutární město Liberec. *Statut města Liberce* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Liberec [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/profil-statut-mesta/statut-mesta/>

Statutární město Ústí nad Labem. *Statut města Ústí nad Labem* [online]. Copyright © 2021 Statutární město Ústí nad Labem [cit. 12.02.2021]. Dostupné z: https://www.usti-nad-labem.cz/files/ozv_4-2012.pdf

Právní předpisy

obecně závazná vyhláška č. 8/2001, Statut města Plzně
obecně závazná vyhláška č. 20/2001, Statut města Brna
obecně závazná vyhláška č. 7/2011, Statut města Liberce
obecně závazná vyhláška č. 4/2012, Statut města Ústí nad Labem
obecně závazná vyhláška č. 14/2013, Statut města Ostravy
obecně závazná vyhláška č. 4/2015, Statut města Opavy
obecně závazná vyhláška č. 4/2019, Statut města Pardubic
zákon č. 76/1919 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v Československé republice (Novela k obecnímu řízení)
zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech
zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech
zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech
usnesení č. 109/1967 Sb., kterým se vydává Vzorový statut městských národních výborů
zákon č. 49/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost místních národních výborů ve střediskových obcích
zákon č. 52/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost místních národních výborů v střediskových obcích
zákon č. 137/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost městských národních výborů na některých úsecích státní správy
zákon č. 139/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost městských národních výborů na některých úsecích státní správy
zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 115/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech
zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)
zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 131/2006 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 234/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění

pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, a zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 46/2004 Sb. úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 46/2004 Sb.

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů

10. Resumé

Statutory cities form a special category of cities in the Czech Republic. Their exact list is given in Act No. 128/2000 Coll., On Municipalities (Municipal Establishment), as amended, the provision of which gives statutory cities the right to divide their territories into urban districts or parts with their own self-governing bodies. The topic of this final work is the city district (part), its position within the statutory city, competence and bodies. To approach this issue, I will deal with a specific example of one of the ten districts into which the territory of the city of Pilsen is divided, the city district of Pilsen 3. The aim is to provide insight into the organization of public administration in our territory, approach the legislation of statutory cities obtaining a more comprehensive overview of the issue and, last but not least, a comparison of individual statutes of territorially divided statutory cities.